

ARCHA

D
LU

XXII. ROČNÍK, SVAZEK 1

František Kašpar, Z nových básní	1	Jan Karník, K šedesátce Vil. Bitnara	47
Friedrich Deml, přel. Otto F. Babler, Gotický mistr	4	Bedřich Slavík, Vilém Bitnar jako spo- lupracovník a redaktor Archy	48
Ruth Schaumann, přel. Otto F. Babler, Milující žena a čtenář	4	Pietro Mignosi, přel. Otto F. Babler, Poesie	69
Vilém Bitnar, Gotické zdroje liturgické květeny barokové	5	Seznam knižních publikací Vil. Bitnara	70
Ruth Schaumann, přel. Otto F. Babler, Před starým městem	15	Dr. Augustin Neumann, Rytiny boho- slovecké fakulty v Olomouci	73
V. Svatohor, Nacionalismus a kosmo- politismus	16	Ant. Madej, přel. Jan Karník, Tvář	79
Jan Dokulil, Sedmibolestné	19		
Ad. Cajdoš, Horská legenda	20	OKNA	
Jan Dokulil, Dětský smích	22	Oldřich Svozil, In memoriana Václava Sládka a Otakara Jirániho	80
F. S. Horák, Maurové ve Španělsku	23	Otto F. Babler, Bůh-hrnčič	81
Václav Zima, Zjevení básnického slova	29	Adolf Cajdoš, Polská hlídka	82
Dr. Stanislav Marek Mazurkiewicz, přel. Ad. Cajdoš, Wit Stwosz	32	Z nové poučné literatury	83
Anna Jirásková-Pešková, Polský bás- ník-filosof	34	Z nové beletrie	85
F. B. Děrda, Bílý keř	35	Poznámky a zprávy	86
Václav Zima, Z nových básní	36		
Otto F. Babler, Tři sny	38	OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY	
Oldřich Zemek, Blahoslavená Anička Česká	39	Arn. Hrabal, Neposkrvněná příroda. Vilém Bitnar.	
Dr. Jos. Svítal-Karník, Listy z archivu	41	Diplom Františka Biretty z Brandenfels, rodáka olomouckého (1686).	
Antoni Madej, přel. Jan Karník, Padlí v boji	46	Diplom Jiřího z Metzburka (1694).	

Co chystáme letos za knihy?

Na letáčích, které jsme posledně rozeslali svým subskribentům, mluvili jsme o překvapení. Kousek z tohoto překvapení můžeme odhaliti už dnes.

První podílovou knihou na r. 1934 bude neobyčejně zajímavá a skoro bychom řekli *objevná* historicko-literární práce prof. dr. Fr. Cínka. Studie k životu Stojanovu přivedly dr. Cínka k materiálu, dosud nikde knižně nezpracovanému, k problému *o národnostním vývoji v kněžském semináři olomuckém*.

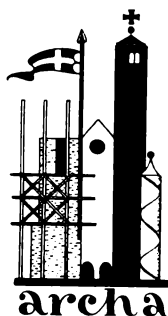
Dr. Cínek tento materiál rozšířil o studium *národnostního uvědomění mezi bohoslovci na někdejší olomoucké universitě a pak v generálním semináři josefinském*. Vedle otázky národnostní všimá si i náboženské stránky a výchovy za dob osvětenství josefinského. Kniha v mnohých věcech bude skutečným „odhalením“.

Upozorňujeme na ni už dnes. Do sazby bude dána hned po velikonočních, takže se bude v květnu rozesílati. Jméno dr. Cínka ručí, že to bude dílo hodnotné. O ostatních dvou podílech přičtě!

ARCHA

sborník pro literaturu, umění, kulturu a život

XXII. ROČNÍK

redaktoři

EMANUEL MASÁK A ADOLF GAJDOŠ

1934

Družina literární a umělecká v Olomouci

OBSAH

BÁSNĚ

- Boček Alois**, Odkvétání 102 – Noc 107
Billinger Rich. – **Gajdoš Adolf**, Babička 306
Claudius Hermann – **Otto F. Babler**, Někde 165
Czuchnowski Marjan – **A. Gajdoš**, Kréma vesny a psi – Jak – Výraz 261
Delastre Louisa André – **O. F. Babler**, Píseň pro mír 296
Deml Friedrich – **Otto F. Babler**, Gotický mistr 4
Dérda Fr. Boh., Bílý keř 35
Dokulil Jan, Sedmibolestné 19 – Dětský smích 22 – Osamění 95 – V kořenech 107 – Bezstarostnost 213 – Z církevních hymnů 292
Eisenstein Karl – **O. F. Babler**, Světlo 130
Fierla Adolf – **J. Karník**, Z knihy „Sluneční důl“ 268
Frasík Józ. Andrzej – **A. Gajdoš**, Rozloučení se sestrou 263
Gajdoš Adolf, Monte Alverna 224 – Dopis do Polsky 270, Zimní 313, Vánoční 319
Galuszka Józ. Alex. – **A. Gajdoš**, Balada podzimní – Červený srpen v Kryniczkách 263
George Štefan – **Adolf Gajdoš**, Verše 116 – Z básní 211 – O poezii 250
Goethe J. W. – **B. Pfleger**, Markétčina píseň 119
Gorecki Wieslaw – **A. Gajdoš**, Panna Orleánská 264
Habřina Rajmund, Melodie 92 – Zrak tančí nad hvězdou 123
Hruban Jar., Breithovenova „Sedmá“ 249
Hulewicz Witold – **O. F. Babler**, Ukradená kniha 281
Chiesa Francesco – **O. F. Babler**, Humanus ab humo 260
Hlakowiczówna Kaz. – **A. Gajdoš**, Smuteční marš 117
Ježić Slavko – **O. F. Babler**, Modlitba o půlnoci 139
Karník Jan, K šedesátce V. Bitnara 47
Kašpar Frant., Z nových básní 1 – Cestička lesní 194 – Zimní noc 291 – Vánoce 293
Lešmian Boleslaw – **A. Gajdoš**, Zelená hodina – Večerem 265
Liebert Jerzy – **A. Gajdoš**, Obrázek Madony 266
Lipanský Jetřich, Esfigmenu 278 – Okamžik 305
Madej Ant. – **J. Karník**, Padlí v boji 46 – Tvář 79
Mignosi Pietro – **O. F. Babler**, Poesie 69 – Kněží 175 – Bohatství a chudoba 232
Novelli Gino – **O. F. Babler**, Utrpení 126 – Hlas 147 – Samota 317
Obrenović-Delibašićová Vera – **Fr. Čuberka**, Slzy 236
Péguy Charles – **Vlad. Stupka**, Noc 89
Pfleger Bedřich, Stromy 279
Pogačnik Jože – **Otto F. Babler**, Romance o bolu 133
Renč Václav, V jitro zahalena 103
Sardenko Silvin – **O. F. Babler**, Píseň římských dětí 223
Schaumann Ruth – **O. F. Babler**, Milující žena a čtenář + – Před starým městem 15
Schaeffer Albert – **Gajdoš Adolf**, Tomáš 308
Slavík Jindřich Maria, In memoriam Ant. Dvořáka 207
Sorge Reinh. Johan. – **O. F. Babler**, Job 143
Spann-Rheinsch Erika – **Otto F. Babler**, Vůdce 210
Vodník Ant. – **Otto F. Babler**, Národ – David 204
Wasser Walter Uebert – **O. F. Babler**, Formanská píseň 306
Zbierzchowski Henryk – **A. Gajdoš**, Žně 266
Zegadłowicz Emil – **Jan Karník**, Z cyklu „Budějovické louky“ 161
Zechenter Witold – **A. Gajdoš**, Kasproviczovi 267
Zemek Oldřich, Blah. Anežka Česká 39
Zima Václav, Z nových básní 36
Zuckmayer Karl – **Adolf Gajdoš**, Děvče ve stáji 309

PRÓZA

- Adam Karl* – *J. Dokulil*, *Catholica* 251
Alain – *Vlad. Stupka*, Poznámky o literatuře 233
Babler Otto F., Tři sny 38 – Bůh-hrncář 81
Bause Iwo, Návrat 120 – Jiskření řad 297 – Nový Cervantes 321
Bitnar Vilém, Gotické zdroje liturgické květeny barokové 5 – Tři staletí slovenského kancionálu Cithara Sanctorum 166
DAM, Krakovská skupina „X-Y“ 151
Dokulil J., Duch katolicismu (Karl Adam) 238
Drkal Frant., Duše 176
Ejmond Juljan – *O. F. Babler*, Smrt jedle 273
Gajdoš Adolf, Horská legenda 20 – Polská hlídka 82 – Tichý den 108 – Poláci a my 149 – M. Rusinek jako romanopisec 150 – Torso velikých nadějí 191 – Smrt Laittie 294
Glässer Edgar – *A. Gajdoš*, Básnické a kulturní posláni Stef. George 208
Habrína Rajmund, Situace soudobé literatury v Jugoslávii 93
Horák F. S., Maurové ve Španělsku 23, 111, 195, 282
Horáček Jaroslav, Výtvarník s pravým citem pro náboženské motivy 318
Jirásková-Pešková Anna, Polský básník-filosof 34
Lunardi Tullio, Dvouletka v Benátkách 148 – Procházka Benátkami 241
Mackovič Stan., Vánoce u tkalců 304
Mansfield Katherine – *Jan Dokulil*, Večer 146
Dr. Mazurkiewicz Stan. Marek – *A. Gajdoš*, Wit Stwosz 32
Dr. Neumann Aug., Rytiny bohoslovecké fakulty v Olomouci 73
Novák Mir., Pohádka o sedmi bratřičích 314
Novák Alois St., V římských galeriích 217
Ozarovskaja O. E. – *O. F. Babler*, Syn 276
Perch P. H. – *A. Gajdoš*, Katolické písemnictví v severských státech 237
Pfleger Bedř., K technice umění 143
Dr. Remes M., Kardinál Schratzenbach, přítel hudby a divadla 127
Rilke Rainer Maria – *A. Gajdoš*, Krajina 131
Schaumann Ruth – *O. F. Babler*, Ruka 310
Slavík Bedřich, V. Bitnar jako spolupracovník a redaktor Archy 48
Slavík Jindřich Maria, Tajemství Jasně hory 214 – Dýka 301 – Cesty, které vedou do Říma 320
Dr. Stupka Vladimír, Torso François Mauraia 96 – Glosa o Alainovi 226
Svatohor V., Nationalismus a kosmopolitismus 16
Dr. Svítal Jos. – *Karník*, Listy z Archivu 41
Svozil Oldřich, In memoriam Václava Siládka Ot. Jiráního 80 – Bimilenium Vergiliovo a český národ 182
Šerý Ant., Boží šlépěje v životě svěťice 134
Zapfel Petr, Katastrofa 124 – Skleněný obraz 205
Zemánek Rich., Malíř A. V. Slavíček 141
Zima Václav, Zjevení básnického slova 29 – Básníci a svěťci 104
 Z nové poučné literatury 83, 152
 Z nové beletrie 85, 154, 243, 322
 Poznámky a zprávy 85, 159, 246, 328
 Bibliografické poznámky 158, 245, 326
 Z anglické literatury 239
 Z německé literatury 240

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

- Arn. Hrabal*, Neposkvrněná příroda – Máj
 Vilém Bitnar
 Diplom Frant. Biretty z Brandenfels (1686)
 Diplom Jiřího z Metzburka (1694)
A. V. Slavíček, Notre Dame – Koně
Wit Stwosz, Zvěstování – Náhrobní deska
 Kazimíra Jagiellon. v katedrále krakovské
 Stefan George
Emil Hlavica, Modlitba – Poutník – Ukolebavka
Tadeáš Gajdoš, Sv. František (linoleoryt na str. 224)

Vilém Bitnar jako spolupracovník a redaktor Archy

Do Archy přispívá Vilém Bitnar* řadou studií, vzpomínek, posudků i bibliografických záznamů od prvního ročníku pod vlastním jménem i pseudonymem Miloš Babor. Programově navázala Archa na Nový život, a psal-li Bitnar v Novém věku (VII, 1914, 18), že se omezuje především na práce členů mladého sdružení katolických literátů moravských, potom to nebyla výtká separatismu, jak se domníval K. Dostál Lutinov (A II, 98n.), ale spíše skrytá výzva k soustředění (srv. Nový věk *ibid.* 25). Současnou Bitnarovu redakční činnost sledoval Lutinov se zájmem. Při zprávě o zániku Hlídky literární a umělecké poznamenal: „Je toho litovati, zvláště pro pilnou bibliografii.“ (A I, 156.) V článku „Ja Jaroslavem Vrchlickým vzpomíná, jak ho Bitnar zavedl se Skalíkem k Vrchlickému (A I, 10)“ a uvádí Bitnarův článek Vrchlický spolupracovníkem v Meditacích (Hlídky literární a umělecká I, 130, též Obrození I, 377). V této době uspořádal Bitnar v červeném sále pražského Louvru Bouškovu japonskou výstavu (srv. A I, 73). Pro Bitnarovu spolupráci v Arše je důležité, že ihned na počátku Archy byl Lutinovem vyzván, aby se věnoval literárnímu dějepisu.

V nepodepsané zprávě o Katolické moderně (A I, 25) je upozorněno na některé nedostatky Novákových stručných dějin české literatury. Kritiku s katolického stanoviska provedl Bitnar již v Meditacích (I, 122nn.) na německém vydání. Jeho výzvu k monografickému zpracování vyhraňuje Lutinov: „Jest nejvyš čas, aby se mladí literáti katoličtí věnovali literárnímu dějepisu a stvořili dílo objektivní“ (A I, 105). Žádá, aby se pracovníci přihlásili v Arše: „Postaráme se o rozdělení práce a pomůcky.“ (A I, 107). Po revizi literární historie volá i Bitnar v Příspěvků k dějinám české kritiky (Nový věk VI, 1913). Na základě tohoto příspěvku je vyzván Vychodilem k spolupracovníctví v Hlídce. Lutinov ve zprávě Literární omyl (A IV, 321) opravuje chyby v Procházkově České epice a oznamuje, že „Světové obzory“ slibují přehled nové katolické literatury od V. Bitnara. Tato chronologická skiza vyšla v Arše r. 1917 jako *Přehled moderní české poezie katolické* (A V, 30, 78, 121, 152, 208). Dokončení přinesl kalendář Student, pretisk Hanzelkova Rodinná katolická čítanka (1922). Práce je prvním z obsáhlejších Bitnarových pokusů o napsání dějin české katolické literatury. Přehledně zpracovává období od roku 1878 do r. 1916, věnuje pozornost především písemnictví krásnému. Na metodickém postupu se rýsuje Bitnarův příklon k bibliografickému záznamu, literárně dějepisné stanovisko při rozboru produkce časopisecké a kalendární, zájem sociologicko-ideový. Objektivita jest podporována výraznou charakteristikou nejdůležitějších zjevů. V Arše je práce dovedena až k r. 1912. V Studentu zachycen význam Olomouce jako kulturního střediska, uvedeny alma-

* Práce byla umožněna jedinečnou bibliografickou a materiálovou podporou pana ing. V. Bitnara. Bez ní by byla nemyslitelná. Děkuji mu co nejvšeleji. Uprímný dík platí i p. red. P. E. Masákovi za laskavé půjčení osobní korespondence.

**DIPLOM FRANTIŠKA BIRETTY Z BRANDENFELS
RODÁKA OLOMOUCKÉHO (1686)**

*ryloval P. Ant. Lublinski, kněz aug. kanonie v Olomouci, ryl Lev Heckenauer
řlované nesou portret biskupa Liechtnštejna, dole vpravo St. Voda, vlevo Tuřany
(Z archivu CM fakulty bohoslovecké v Olomouci)*

nachy a sbírky do roku 1916. V závěru se autor omlouvá, že neprovedl kritické zhodnocení a upustil od bibliografie pro nedostatek místa. Bitnarův přehled byl vodítkem pro publikaci J. Hronka *Katolická literatura česká přítomné doby* (1924). Hronkovo pojetí proti Bitnarovu v oboru krásného písemnictví je užší, opomíjí činnost v bohosloveckých seminářích, vydávání almanachů a j., má porozumění pro tendence politické. Na místech, jež jsou pro vývoj soudobé katolické literatury významná na př. u Nového života se zřetelně opírá o předlohu Bitnarovu, aniž by ji sebe méně citoval. Z Bitnarova znění uvádí výběr, u některých autorů přidává výpočet spisů se stručnou charakteristikou. Na Hronkův způsob práce upozornil v recenzi spisku M. Hýsek. Bitnar se v době napsání přehledu zajímal o cenu, vypsanou MCM na české literární dějiny. (Dopis Zamykalovi 12. 8. 1917.) Při zaslání stati o Kamarýtovy výslovně píše L. Zamykalovi: „Jsou tyto práce kamenky do stavby katolických dějin literárních a materiál v nich pracně shledaný. Nabídku zpracování dějin lit. katol. slavné Matici ovšem odeslu. Jest mi však jaksi smutno. Byl jsem častěji k této práci vyzván, činil jsem po osm roků, abych shromáždil co nejbohatší materiál, a nyní snadno mohu přijíti o ovoce své námahy.“ (Dopis z Prahy 22. 8. 1917.) Zamykal odpovídá: „Nemyslím, že by Vás někdo ve zpracování dějin literatury české, katolické, předběhl. O vypsání ceny se zajímal také v dopise na mne P. Dohnal, ale u Matice se dosud nepřihlásil. A jiný sotva kdo se najde, jenž by konkurovati mohl. Vždyť u nás dosud nikdo v tom oboru nepracoval.“ (Olomouc 25. 8. 1917.) Bitnar stručně oznamuje: „Matici cyrilometodějské zaslal jsem žádost o zadání práce na rukopis o dějinách literatury katolické.“ (Zamykalovi, Praha 29. 8. 1917.) Tím končí první Bitnarův pokus o napsání dějin, jehož další řešení bude rozvedeno u Rukověti.

Na zpracování bohatého materiálu se Bitnar připravoval již v prvních ročnících *Archy*. Jako ve svých časopisech i v *Arše* byl pohotovým *zpracovatelem* o cizí literatuře katolické. Na Unamunovi spatřoval „spíše pantheistické hledání lásky a absolutna, věčna ve věcech tohoto světa“ (A I, 72), pro ideové pozadí citoval Kodíčkovu přednášku o Calderonovi (A XI, 117), psal o konverzi Charles Morice (A I, 173n.), při vyznamenání Nobelovou cenou věnoval příspěvek W. B. Yeatsovi (A XI, 506) s vyzvednutím překladů Florianových. Upozorňovati na souvislosti s českou literaturou, motivické i ideové rozvádění paralel náleží k ústředním zájmům Bitnarovy publicistické činnosti. U sestry Mechtildy Magdeburské uvádí české překlady *Meditací*, *Demlova Studia* i *Obrození* (A I, 154n.), u Huysmanse zájem *Moderní revue*, vydání Kam. Neumannové, studii Šaldovu a monografii *Odvalilova* (A I, 175nn.), při tématu Ezechieľ prorok a básník (A XI, 507) vliv na Vrchlického a Čecha, překlady Rud. Dvořáka, J. Hejčla. Bibliografickou přesnost ukazuje studie ve *Shorníku úcty sv. Antonína Paduánského v českých zemích*, jež sleduje svatoantonínské živly v české lyrice (srv. A XIV, 52). K této činnosti se přidružuje překlad Claudelovy *Předehry k mysteriu Zvěstování Panny Marie*, který v pečlivém převodu publikoval pod jménem Miloš Babor (A I, 191, 228, 277). Pseudonym je spojení dvou Bitnarových přátel Miloše Martena a dra Babora.

Tyto zprávy doplňuje Bitnar jako *referent a příležitostný kritik české literatury*. Z Nového věku přetiskuje zprávu o vzniku Kamarýtovy sbírky (A I, 136), souhlasí s Medkovou odpovědí na Theerův názor o osvěžujícím proudu židovství (A I, 276), informuje o přednáškách ze slovanských literatur na německých universitách a v Praze (A VI, 128, 249n.), při úmrtí načrtává význam J. Korce (A I, 243) a Ad. Heyduka (A XI, 129), přetiskuje Breskovu kritiku Tolstého spisu o náboženství (Archiv literární II, 191n.). Pro literární kritiku souhlasí se zásadami Šimáčkovými o nutnosti lásky a pravdy: „Podložme této pravdě kodex křesťanského učení – a máme tu podklad křesťanské kritiky literární“ (A I, 107). Na vyzvání Zamykalovo (dopis ze dne 6. 1. 1918) píše článek o Ferd. Romportlovi a zasílá i jeho drobnější starší práci Noc svatojanská (dopis ze dne 7. 2. 1918, v. A VI, 109nn.). Článek se opírá o osobní styky a hodnotí Romportlovo spolupracovníctví i činnost překladatelskou. Pro Bitnarův postoj k literatuře jest zajímavé, že v Arše otiskuje jediný kritický referát Nová česká poesie katolická (A XI, 500nn.). Přímé kritice se vždy vyhýbá, jeho stanovisko zůstává objektivní a literárně dějepisné. V recenzi spojuje debut Běly Pečínkové Žeň v bouři, X. Dvořákovy Věčné touhy a Frant. Kyselého Ž ríše světla. U Pečínkové postupuje ideově, aby stanovil typ vizuální, u Dvořáka zjišťuje pólové vyhranění a vzestup, u Kyselého zařaduje do celkového díla a vyzývá k rozboru po stránce látkových námětů, motivů a jině. Tedy ne kritika, ale upozornění na klad, vývojové možnosti.

Ideovou interpretaci básnického díla, která bývá přenášena i na výtvary hudební, doplňuje později *psychologický estetik*. Tvorbu Foersterovu roz-bírá ideově, postrehuje v ní „melancholii oddanosti, pokory a lásky“ (A I, 208nn.), přimlouvá se za knižní výbor Kratochvilova Dějinného vývoje české filosofie (A XI, 34n.) a v Archivu literárním uveřejňuje studie z psychologické estetiky. V Principech psychologické estetiky (AL I, 65nn.) podrobně přepisuje hlavní názory z Er. Elsterových Prinzipien der Literatur-wissenschaft v oboru stylistiky. Tuto práci dává za vzor českým badatelům, kteří musí postupovati monograficky. Cestu českého badání vymezuje: a) osamocení problému, b) srovnání jednotlivých stránek problému s místy jiných významných děl stylistiky, c) doklady z českého básnictví, d) studium vybraného problému ve smyslu literárně dějepisném, e) zavedení stejného názvosloví stylistického. Schematický duch Bitnarův postřehl zkratkovitě hlavní nedostatky. K zpracování navrhuje: rozbor křesťanské legendy a lyriky Vrchlického, extatické hymniky Březinovy, jemných pří-měrů v epice Žeyerově, metafor v mystické lyrice X. Dvořáka, epithet a odstínů v personifikaci Dostála Lutinova. Za základní vadu české stylistiky pokládá nepřesnost názvosloví. Rozlišení látky, obsahu a formy věnuje samostatný příspěvek Látko, obsah a forma básnického díla (AL I, 24nn.). Pod vlivem Elsterovým definuje látku: a) vše, co v sobě chová nerozvitě možnosti estetických účínů, b) surová hmota, obsahující vše potřebné ke kompozici uměleckého díla, c) vše, na čem se tvůrčí činnost dosud vidi-telně neuplatnila, d) celý výplod umělcovy duše. Obsah: a) rozvinutí všech možností v motivovém zárodku počínajících, b) nové přeskupení látko-vých prvků zvoleného námětu, c) vyloučení dosavadních a přibírání no-

vých prvků do zvoleného námětu. Forma: vyjádření obsahově prokomponované vidiny básnickovy duše vnějšími výrazovými prostředky. K této studii, jež pro Bitnarovu pracovní metodu přináší důležité vědomí strukturalismu, připojuje se reprodukce názoru Elsterových Poesie, prósa a literatura (AL I, 198n.). Jako pro Masáka byl v určité době směrodatný Lanson (srv. Sborník DLU k padesátým narozeninám P. E. Masáka str. 49 nn.) znamená Elsterova estetika pro Bitnara přínos na prospěch pojetí strukturalistického.

Vyzbrojen znalostí cizích metod, osobně vzrušován otázkami umění hudebního a výtvarného, velkorysý syntetik ideových souvislostí neutlumuje v Bitnarovi smysl pro detail, co nejpodrobnější shledání materiálu. *Bibliograf* se v něm vědomě rozvíjí v směru katolického literárního snažení. Soustavné zaznamenávání a třídění obsáhlého materiálu tvoří hlavní sloup Bitnarova archivu, který podle Lutinova je opravdu záviděníhodný (Den 9, 1920, 59). Z něho uveřejňoval v Arše řadu jubilejních upozornění, poznámek i záznamů. Do svého vítaného literárního kalendáře, který jest podnětným ukazatelem řadě kritiků i korporací, zahrnuje výročí pracovníků z oboru literárního, hudebního i vědeckého, neméně zajímavá jubilea revuí, vydání knižních a j. Touto metodou jsou v Arše zpracována l. 1918 a 1919 v příspěvcích Rok zanedbaných jubileí katolických spisovatelů českých (A VI, 59n.), Několik našich jubileí v roce 1918 (A VI, 122), Několik našich jubileí v roce 1919 (A VII, 158). Často záznam bibliografický rozšiřuje o data biografická na př. při zprávě o šedesátinách Jana Tenory (A XI, 102), v článku Literární listopad 1924 (A XII, 355nn.). V jeho prvé části otiskuje stručný portret J. Vévody, který srovnán s Vychodilovým náčrtem v závěru Vévodova životopisného nástinu o K. Křenovi (1927) má na víc jubilantovu činnost prozaickou s vlivem Kosmáka, Křena a Preissové. V druhé části odkazuje na Vraštilovu monografii o Douchovi v ČSB a k bližšímu seznání Douchovy činnosti přetiskuje Vrchlického nekrolog z Lumíru, v závěru výzvu Českým básníkům katolickým z Hlídky 1894. Při rozvedení materiálu si uvědomuje, že zachycuje „aspoň obrysy některých životních děl mužů, jejichž psychologické portréty v zájmu celonárodní osvěty budou jednou musit vyleptati biografové, dýchající v příznivějším pracovním období“ (A XII, 355). K článku o Vévodovi uveřejňuje Masák část listu jubilantova (A XV, 147n.): „Vše tam už pravdivé není, plány mladých let neukončeny. Snad někdy ústně o tom víc... Většina mých veršů putovala do kamen. Není kdy ukončovat práce z mladších let a nynější moderní poesie jde výš a hlouběji zároveň, my starší již patříme minulosti...“ R. 1925 upozorňuje Bitnar Masáka na řadu jubileí (A XIII, 179) a dodává: „Z těchto jubileí vyhradil bych si rád pro sebe napsání článků o Linhartovi a o Písní Slunečné pro Archu! Mám k oběma tématům jedinečný materiál. Kdybys ve věci souhlasil, dohodli bychom se na uspořádání almanachu Píseň Slunečná, k němuž bych ti dal celý plán. V čísle Archy pro září bys věnoval prostě jeden tiskový arch (16 stran) almanachu. Byla by to příloha pro sebe, a přeče zas pouhý obsah běžného čísla revue. Essay bych napsal já, nový překlad by mohl poříditi Lang a Fuchs, básnické apoteozy by napsal Odvalil, Kašpar atd.“ Slunečná píseň

v české lyrice vyšla v sborníku Svatý František a Češi i separátně r. 1926. Bibliografické záznamy Bitnarova literárního kalendáře jsou otištěny pravidelně v Literárních rozhledech, kde je poslední dobou redakce z nepochopitelných důvodů macešsky seškrtává. Archivní bohatství přimělo Bitnara, že napsal Ant. Podlahovi: „Konečně obtěžuji Vaši milost dotazem, zda-li bych mohl psát drobné články o čes. katol. literátech do Čes. bohovéd. slovníku, podle přání a objednání různých hesel?“ (V Praze, dne 5. 12. 1916.) Archa (XIX, 84) vítá spolupracovníctví a lituje, „že se tak nestalo již od počátku!“¹⁴ Obrazem bibliografické přesnosti, pro niž byl roku 1934 přijat do Ottova slovníku, jest na př. Filosofický sborník, věnovaný moravskému filosofovi dru Josefu Kratochvilovi k 50. narozeninám (srv. A XX, 140n.). Zaznamenán je i ohlas, jaký vzbudily jednotlivé práce v časopisech. Archy se úzce dotýká i vyčerpávající bibliografie Masákova, pracovaná k jeho padesátinám r. 1933 (rkp.).

Na základě detailní znalosti materiálu, který u vrstevníků ověřuje autenticky, píše Bitnar literární profily. Jako *životopisec* má pochopení pro lidské stránky studovaných zjevů, dovede zpřítomnit prostředí, vcítiti se do vnitřních krisí. Tento způsob literárního portréru zastupuje v Arše studie Miloš Marten (Příspěvky k poznání života a díla básníka A VI, 25nn.). Později bude naznačeno sblížení Martenovo s Bitnarem v otázce baroka. Příspěvek, žádaný Zamykalem (Olomouc 31. 10. 1917) zároveň s prací z pozůstalosti, Bitnar slibuje po odpovědi paní Martenové (Dopis z Prahy 3. XI. 1917). V listě ze dne 11. XI. píše: „Dnes jsem byl mile překvapen vřídlnou odpovědí paní Martenové. Děkovala mně za vzpomínku a pro přátelství, které jsme s Martenem pěstovali, vyhledala pro mne rukopis krásného překladu Claudelovy tragedie Zlatohlav . . .“ Paní Martenová prepisuje rukopis a uvoluje se studii Bitnarovu „prohlédnouti a případně doplniti“ (Bitnar Zamykalovi z Prahy 28. XI. 1917). Studie podrobně vypisuje Martenův životní běh v prvním období jeho mládí. Podtrhuje kreslířskou vloh a vášeň ke knize. Pokračování studie, jež Zamykal naléhavě žádal (Listy 20. III. 1918, 7. IV. 1918, 18. IV. 1918), Bitnar nenapsal, aby netvořil domněnek. Sám vyzval k článku šéfred. Fr. Němečka (AL II, 76nn.), k pátému výročí smrti otištěje In memoriam (LL I, 1922, 165), vydává Bibliografii Martenova díla a k 40. výročí narození píše do Archy literární portrét „en miniature“ (A XI, 127) a článek Martenův sen o středověku (A XI, 464nn.). V prvním nesouhlasí s lit. historií, že drobné novely z literární pozůstalosti jsou práce vumělkované. K důkazu, jak Bitnar slohově podléhá rozbíranému předmětu citují: „Vytvořiti tyto básně prózou bylo Martenovi nutností. V nich jeví se jeho tvůrčí osobnost oblita jantarově zlatými vlnami světla, odhalujícího ekstatické živly jeho ducha metodou podobné oně, již na portretech svých obrazů užil jeho oblíbený mistr katolického baroku, Tintoretto. Metafory a epitheta Martenova jsou ražby ryze barokové, vrou pohybení a nezkrčeným vlněním, hýří barvami a stíny, jsou vždy vzrušené až do ekstase, přetékaají vášnivým pathosem, prožehnuty ohněm visionářské síly a horečné mystiky.“ Rozvitá architektura Bitnarovy věty, barevné odstínění výrazu ukazuje na vyvinutý smysl výtvarný, vnitřní spříznění s barokem,

posílené studiem Elstera. Literární portret se tím značně přiblíží, místo strážlivé objektivnosti nastoupí ideově zaměřený essay. Martenův sen o středověku (přetisk LL II, 1923, 29) je v závěru dokladem pro tuto zjednodušující linii.

Současně s metodickým vyškolením a literárně dějepisným zacílením probíhá u Bitnara vývoj od biografického skicování k promyšleným celkům syntetickým. *Synthetic* osobností, dějinných proudů, ideových hnutí projevuje se v Bitnarovi stále více. Vyčerpávající stať Literární činnost Aloise Langa (AL I, 233, 265, 304) shrnuje klad i zápor tohoto postupu. Důkladné vyšetření literárního vyvoje na biografickém pozadí rozvíjí se referujícím popisem. Obsírně jsou probrány obsahy jednotlivých knih, uvedeno ocenění kritikou, vyšetřena stránka jazyková, zčásti ukázána novost náhledu a úsudků. Na způsobu práce, která vznikala za nepříznivých poměrů autorových ve Skuhrově, je zřejmý vliv Vychodilův, jehož činnost sledoval Bitnar horlivě od mládí. Podnětnost Bitnarových průhledů se vztahuje především na syntetické studie srovnávací. V roce svatováclavských oslav píše Masákovi: „Pro květnový svazek *Archy*, věnovaný jubileu Svatováclavským chystám Ti originelní studii o Svatováclavských visionářích, románských a gotických básnících dotud nepovšimnutých.“ (Dopis. V Praze, dne 14. ledna 1929.) Současně zasílá pro *Archu* Odvalilovo básnické libreto k oratoriu *Svatý Václav* (A XVII, 148) a Kašparovo libreto ke cti Svatého Václava (A XVII, 112). Studii nedokončil: „Universitní knihovna vzala mi náhle svazek „Pramenů“ s legendami a já bez textů nemohl jsem původní svou stať dokončiti.“ (Masákovi Praha dne 8. července 1929.) Jubilejní rok přinesl m. j. Bitnarovi *Anthologii* středověké poesie svatováclavské, která bohatou látku utřídí do osobitých kapitol a v závěru otiskuje syntetickou stať Prvních pět věků poesie svatováclavské (srv. ref. Masákův A XVIII, 163). Podnětnost tohoto obsáhlého celku na malém příkladě: Z obsahu *Kroniky* o zlých letech braniborských vyplývá Bitnarovi, že ji redigoval Rehoř Zajíc z Valdeku (str. 405). V *Sborníku prací* věnovaných Janu Bedřichu Novákovi k šedesátým narozeninám (1932) dospívá B. Mendl v příspěvku Z předzvěstí českého humanismu k témuž závěru (str. 85). Před Mendlem, ale po Bitnarovi, vyslovil se obdobně J. V. Šimák v studii Ještě k dějinám českého dějepiscetví (ČCH XXXVIII, 357). Při vydání Bitnarova *Průvodce* Prahou svatováclavskou vyzvedl J. Karník v *Arše* (XVIII, 163) vytríbenou formu i přehledně zvládnutou látku. K Bitnarovým syntetickým studiím často se přidružuje výraz lásky a úcty na př. v publikaci Na paměť msgra Aloise Kolíska (srv. Masákův referát A XX, 142). Přehlednou studii o vývoji a významu katolické žurnalistiky české za posledních sto let pronesl Bitnar na sjezdu katolických novinářů a spisovatelů v Olomouci (srv. A XX, 211 nn.). Klad uměleckého Bitnarova hodnocení odráží se plně v monografii Sigismund Bouška: „Přednosti B. umělecké podobizny jsou známy: dovede se záviděníhodným pochopením, jež předpokládá kriticky citlivou vnímavost i vzácnou kulturu jazykovou, vyložiti odstíny poesie náboženské, má jemný psychologický postřeh pro osobní zvraty básníka literárního soukromí“ (srv. A XX, 294n.).

Jednou z průprav k redigování Archivu literárního je Bitnarova činnost ediční. *Kritický vydavatel* jeví se při uspořádání pozůstalosti Rudolfa Linhartova, z níž v Arše otisknuty cykly Jaro melancholikovo (A VII, 129nn.), Eros v smutku (A VII, 289nn.), Hymny k Svatému Janu Nepomuckému (A XI, 184) a Hymny k Svatému Janu Křtiteli (A XI, 297n.). Linhartova vyzývá Bitnar k spolupráci v Meditacích již r. 1907: „Nesmírně by mne zajímala ukáзка poesie sv. Terezie s kratinkou studií.“ (Linhartovi 29. 12. 1907.) Linhart odpovídá z Hor. Hynčiny: „K velikonoci pak – doufám – budu moci předložit vám překlady básní sv. Terezie – aspoň některých – a překlad hymen z období velikonočního“ (Bitnarovi 9. 1. 1908). Prvé ukázky vyšly v Meditacích, v pozůstalosti zůstal překlad Svatá Terezie Ježíšova: Meditace duše o Bohu, který vydal Bitnar r. 1922. Po úmrtí Linhartově dne 11. VII. 1915 (srv. A III, 282) byla pozůstalost odevzdána P. Zamykalovi do Olomouce. Jemu posílá na vyzvání (Zamykal Bitnarovi dne 3. května 1917) Bitnar zbytek rukopisu Meškovy knihy Ob tihh večerih (Zamykalovi Česká lípa dne 9. května 1917). Zanedlouho však vyzývá Zamykal Bitnara k uspořádání pozůstalosti pro tisk (Bitnarovi 31. 10. 1917). Bitnar souhlasí: „Uspořádání pozůstalosti po básnících Linhartovi a Beckovi velmi rád převezmu. Bude to vítaná změna v únavném již upravování antologie (Pout za Sv. Grálem). Prospěje mně i pro dějiny literatury katolické“ (Zamykalovi Praha 3. XI. 1917). Dne 4. 12. 1917 zasílá Zamykal literární pozůstalost: „Posílám vše, i různé stvrzenky poštovní, berní atd., všechny dopisy, které před smrtí nespálil“ (Bitnarovi 4, 12, 17). V listě ze dne 14. 4. 1919 informuje Bitnar Zamykala o celé pozůstalosti i o jejím roztržidění, které je pro ediční postup vydavatelův i v jiných případech příznačné: „Pro otisky zbylých a dosud neotisknutých básní Linhartových musíme zaujmouti stanovisko ryze umělecké, seskupiti verše v cykly jednotlivé tak, aby poskytl estetiký požitek. K tomu je třeba nejen aby byly tyto cykly látkově příbuzny, ale aby též pořad básní v nich poskytl pevnou výstavbu po stránce psychologické. Při čtení celé zásoby rukopisné seskupily se mi básně Linhartovy v tyto cykly, které jsem pro otisk v Arše sám pojmenoval: 1. Jaro melancholikovo, obsahuje duševní vývoj lyrika, stíženého nezhojitelnou chorobou, na jaře. Cyklus jsem zkomponoval z jasné nálady až k chmurným tónům zoufání. Posílám Vám ho, ježto se dobře hodí pro číslo květnové. První báseň cyklu otiskl jste sice v Našinci, ale je nutna v tomto cyklu a v novinách beztoho napolo se ztrácí. 2. Eros v smutku. Obsáhne milostnou lyriku Linhartovu, velmi důležitou pro seznání jeho duševního a citového života. 3. V předtuše smrti. 4. Lyrika duchovní. 5. Ostatek jsou věci mladistvé, začátečnické z let 1901 – 1904 a z doby pozdější tříšť veršů nialé ceny básnické; toto vše hodí se dobře k poznání vývoje duševního až se bude psáti životopis.“ Z Bitnarova edičního programu třeba zdůrazniti stanovisko umělecky objektivní a ve vnitřní výstavbě uspořádání psychologicky vzestupné. Obě vlastnosti jsou pilíři Bitnarova nazírání estetického. Bitnar cykly opsál a odeslal Zamykalovi. V Arše vyšel 1. a 2. Pro Linhartův životopis je hotova u Bitnara bibliografie díla. Zhodnocení činnosti podal Bitnar v článku In memoriam Rud. Linhartova v Našinci (LXI,

1925, 156). U Šolce a Šimáčka, kde byl dočasně zaměstnán, umožnil B. Vybíralovi, jemuž předal Linhartův slovníkový materiál, vydání Linhartova překladu France Salesia Finžgara Pod svobodným sluncem (1928). Překlad byl původně psán pro brněnský Hlas. Ve Vlasti publikoval Bitnar Linhartovi aforismy o umění z Marie Herbertové (XLVI, 1930, 194nn.; srv. Masák, První české překlady z Marie Herbertové LL I, 1922, 84). Po Linhartovi připravoval pro prosincové číslo Archy r. 1924 „zhuštěnou monografii“ In memoriam Františka Skalíka, „bylť Skalík vedle Lutinova a Boušky nejvýznamnější organisátor hnutí literárního v 90 letech“ (Masákovi 27. října 1924). Studie, jež měla přinést i materiál z deníku Skalíkova (Masákovi 24. listopadu 1924), nevyšla. Pro DLU navrhl Bitnar i vydání Sušilových Epigramů. Postup ediční práce je neméně zajímavý. Zamykal mu přináší opis Sušilových Nápisů a žádá o vytvoření výboru a napsání studie. Bitnar v dopise Masákovi souhlasí: „Sušil dá se takto rehabilitovati jako básník, ovšem celý ten soubor nelze přetisknouti“ (V Praze dne 14. ledna 1929). Zamykalovi odpovídá: „Vysledování souvislosti Sušilova epigramu se zjev předchozími a určení chronologie zaměstnávalo mne značně, tím spíše, že sbírka „Nápisy“, jak ji máte opsanou, je neúplná a musil jsem ji doplniti“ (11. června 1929). Studium Sušilovy poesie ho tak zajímá, že v listě Masákovi (8. července 1929) přikládá návrh DLU: „Založil jsem studii hlouběji a chtěl bych v ní vysledovati kořeny sušilovské poesie vůbec. Materiál mám již sebraný a studie vydala by asi tři tiskové archy.“ Studie nevyšla, byť o ní píše Masákovi ještě dvakrát (Dopisy z Prahy dne 17. prosince 1929 a dne 15. února 1930). V Arše otištěna pouze informační stať na okraj nové edice Sušilovy epigramy (A XVII, 47nn.), jež charakterisuje jejich ráz i po stránce výtvarné a barevné. Článku předcházely přípravné práce: Sušilova estetika v cyklu Literární ovzduší IX (Našinec LV, 1919, 205), Sušil dantistou v Hovorech literárních a uměleckých XIV (Den XIII, 1924, 174), Sušilova orientace hudební (LL 3, 1924, 135), První český překlad Písně Slunečné (LL, 3, 1924, 228, přetisk Serafinský prapor V, 1925, 97nn.), Velikonoční vzkříšení v lyrice Sušilově (Den XV, 1926, 92). Na Sušilův překlad Písně Slunečné navazuje při zaslání stati Sušilův překlad Fioretty (A XIX, 123nn.) Masákovi (Dopis ze dne 4. května 1931). Z opisu, učiněného u Kuldy, přetiskuje 39. kapit., již předesílá básníkův kult světce i názory na náboženskou a uměleckou podstatu legendy. Edice epigramů je rozdělena na oddíly: Krása, řeč, básník, divadlo, umění, výtvarnost, estetika hudby, hudba, hudba v poesii, metafory (rpk. přípravné stadium). V rpk. ukázáno i na vliv Angela Silesia (přiložen originál i Langův překlad, srv. dopis Bitnarův Zamykalovi 6. 11. 1929).

V Arše je doklad Bitnarovy činnosti jako *vydavatele korespondence a komentátora*. V Archivu literárním otiskuje Několik dopisů Julia Zeyera (AI I, 121nn.). Vzpomíná na vliv Zeyerův od napsání Šalomounova snu: „Duševní můj život spjat byl potom již nerozlučně s dílem Zeyrovým. „Slova, která napsal Zeyer v úvodu k své „Karolinské epopeji“, byla mi, mladistvému studentu zjevením, které osvětlilo temno mého nitra a usnadnilo pochopení všech citů. tuch a neujasněné dosud touly.“ Z ori-

ginálu přetiskuje věrně šest Zeyerových listů, sledujících se zájmem jeho činnosti. Literárně důležitý byl otisk Dopis Julia Zeyera K. Dostálu Lutinovi (A XI, 509nn.). K němu třeba připojit korespondenci, již z pozůstalosti Dostálovy otiskl „jako příspěvek k dějinám katolické Moderny“ L. Zamykal: Dopisy Julia Zeyera Karlu Dostálu Lutinovi (A XV, 83nn.). K listu ze dne 29. 5. 1897 uvádí vydavatel Bitnarovu plzeňskou přednášku, později opakovanou v pražském Obecním domě: Katolicita Julia Zeyera (1926). Na str. 113nn. cituje dopis dříve již vydaný Bitnarem. Na str. 84 uvádí Zamykal, že se nemohl dovědět, zda Bitnar vlastní nějaké dopisy Zeyerovy Lutinovi. Otázka je složitější. Bitnar mně píše dne 10. II. 1934: „V červnu 1920 pozval mne Lutinov, abych přijel z Brna do Prostějova (srv. A XI, 509) prohlédnouti jeho korespondenci literární. Věnovali jsme tomu dvě nedělní odpoledne a večery. Prohlédli jsme jen část velkého materiálu a nejdůležitější kusy jsme vyjmuli a vzali s sebou do přízemí pracovny farské, kde po večeri jsme je četli. Zeyerových dopisů bylo jedenáct, Lutinov mi je počal na mou žádost diktovati pro Archiv literární k otisknutí. Po dokončení čtvrtého musili jsme: on diktování a já psaní nechat pro pokročilou dobu. Zbývajících sedm dopisů dal mi tedy Lutinov v originálech k dispozici. Originály oněch opsaných čtyř zůstaly na fare.“ Zamykal originály jejich pro svou edici nenalezl. V důsledku této dohody s Lutinovem žádal Bitnar dne 2. října 1924 na výborové schůzi DLÚ osobně o vydání originálů k zpracování, což mu přislíbeno (Psané poznámky z této schůze). Zamykal píše: „Po dopisech Zeyerových se podívám“ (Bitnarovi dne 17. 2. 1926). Dne 11. dubna 1927 oznamuje Bitnarovi: „Pro ročenku „Archy“, která se už začíná tisknouti, připravuji Zeyerovi dopisy K. D. Lutinovi. Je jich, pokud jsem je našel, celkem 35. Dopisu, který jste v r. 1923 uveřejnil v Arše, mezi nimi není. Opíšu jej tedy tam odtud. Též dopisu, který je citován v N. Životě I. roč. I. sešitě jsem bohužel nenašel. Ve spisku Katolicita J. Z. uvádíte, že ve Zvonu 1926 je Vaše práce „Zeyerovy dopisy K. D. Lutinovi“. Marně je však v loňském Zvonu hledám. Jsou tam a kde? Prosím o laskavé sdělení. Mám pohromadě dopisy Kuldovy, Březinovy, Florianovy, Demlovy, Jenneweinovy, Mandelovy, Foerstrovy (Viktor), Bouškovy, Baarovy, Dvořákovy i vaše. Kuldovy a Baarovy vydám také co nejdříve, až prohlédnu k nim potřebný materiál. Ale teď mi jde především o Zeyera. Tedy prosím o laskavou odpověď ohledně Zvonu. V Arše 1923 píšete, že jste v ročníku 1922 už jeden Zeyerův dopis uveřejnil – nenašel jsem jej.“ Odpověď urguje Zamykal dne 22. 4. 1927 a žádá Bitnara, aby napsal o stycích Jenneweina a Lutinova v LL, že vydá Jenneweinovy dopisy. K objasnění Zamykalových dotazů: Zpráva o druhém Bitnarově otiskném dopisu v AL (v. A XI, 509) týká se oznámení literárního (AL II, 175), k němuž někteří autoři připisovali i celé věty. Pro Zvon připravoval Bitnar zmíněnou edici, ale upustil od ní, poněvadž doplňky z dopisů v Náprstkově museu není možno ještě publikovati. Bitnar vlastní originál dopisu, který Zamykal přetiskuje z Nového života (v edici č. 17) a dopisu z Archy (č. 21). Mimo to má regesta ze čtyř dopisů, jež zůstaly na fare, vesměs z Vodňan: ze dne 3. XII. 1897, 17. V. 1898, 29. V. 1899. Originály dopisů z Vodňan: ze

dne 31. 1. 1898, 5. 5. 98, 27. 5. 98, 3. III. 1899, 4. 5. 99. Listy obsahují důležitý materiál k poznání díla a osobnosti Zeyerovy, především jeho vztahu ke Katolické moderně. Jako pečlivý komentátor jeví se Bitnar v přetisku L. Čechovy práce z IV. roční zprávy zemské vyšší reálky v Novém Městě: Palackého poetika (AL I, 185nn.). Úvádí na př. Palackého literární zprávy a posudky a č. j.

Tato činnost bibliografická, ediční i komentátorská mohla se plně rozvinouti v uskutečnění Archivu literárního. Přípravy k němu ukazují Bitnarův živelný zájem, tvoří přímé pokračování jeho pokusu o napsání dějin české katolické literatury. Stanovisko literárně dějepisné, k němuž směřovaly všechny dosavadní práce, je stále zřetelnější. Původní název byl *Prameny*. Doba od Pramenů a Archivu je vyplněna usilovným metodickým i kritickým školením za poměrů značně nepříznivých. Vlastnímu programu předcházely statě ve *Věstníku společnosti CM: Jak mezery má česká katolická literatura* (I, 1917, 40), *Program básnické antologie* (I, 1917, 49), *Rukověť vědecké poetiky* (II, 1918, 1). Inspirátorem byl Lutinov; na výzvu Světlíkovu Bitnarovi, aby přijal redakci, odpovídá Bitnar: „Když tedy hodláte vážně vydávati revui, pro kterou mám náhodou všechny potřebné vlastnosti, račte mne zaměstnati v mezích svých celkových plánů tak, abych se domohl u vás obstojné existence a mohl se s celou duší věnovati nejen redakci revue, ale i napsání prvního pokusu podrobných dějin katol. literatury, kteréžto dílo učinil jsem beztoho jaksi cílem svého života“ (Světlíkovi Praha 6. 8. 1917). Zamykal je proti vydávání nového časopisu MCM: „Družina ostatně zamýšlí – usnesení definitivní ovšem dosud není – při „Arše“ od nového roku vydávati přílohu samostatnou, zvláště stránkovanou, v níž sbírán byl by literárně historický materiál. Chci navrhnouti prozatím přílohu půlarchovou a Vás chci výboru Družiny navrhnouti za redaktora této přílohy“ (Bitnarovi, Olomouc 25. 8. 17). Bitnar rád přijme redaktorství a jako program listu navrhuje: „Aby titul listu byl odůvodněn, musí v něm býti otiskovány prameny, t. j. korespondence, zápisy, deníky, listiny, staré netištěné rukopisy a pod. věci, pokud se vztahují k literatuře katolické. Druhou rubrikou je bibliografie. Ta musí býti pečlivě zorganizována v několika oddílech. Knihopis současný, k vůli docílení úplnosti vždy asi šest týdnů pozadu vedený; literatura o vynikajících katolických lidech českých, otiskovaná chronologicky a čas od času doplňovaná; bibliografie cizích katolických velikánů, jak do české literatury byli uváděni (Dante, Calderon atd.); literatura o proudech, hnutích, teoriích řádně utříděná; literatura posudků kritických o dílech katolických literátů. Bibliografii bych sestavoval sám“ (Zamykalovi, Praha 29. VIII. 1917). V pracovním rozvrhu bibliografickém se odráží celková činnost Bitnarova. Vydávání Pramenů DLU schválila redakci pověřen Bitnar (Zamykalův list dne 13. září 1917). Radostně přijímá (Zamykalovi dne 17. října 1917) a po rozhodnutí redakční rady DLU (Zamykalův list 19. X. 1917), aby Prameny vycházely měsíčně po archu, píše, že má materiálu na několik čísel (Zamykalovi 3. XI. 1917). Žádá o sdělení přesného názvu (ibid.), Zamykal ponechává volně rozhodnutí (Bitnarovi 6. XI. 1917), v listě ze dne 1. XII. 1917 Bitnar přesně stanoví

název i obsah 1. č.: „Přimlouval bych se za název stručný a mající jisté historické oprávnění. Název *Archiv* jest širšího významu než *Prameny*. Vědecký měsíčník *Listy filologické* má přílohu „*Archiv literárně-historický*“; Vychodil také zavedl v Hlídce kdysi „*Archiv literární*“ a též ve *Věstníku* jste již na str. 27 mluvili o *Archivu*. Navrhuji proto, aby název listu i s podtitulem zněl takto: *Archiv literární*. *Prameny dějin české literatury katolické*. Vedle úvodní stati, kterou jsem propracoval podrobně a rád bych ji měl v listě celou, chtěl jsem ještě otisknouti ukázky prací, které hodláme přinášeti. Zástupcem práce z oboru pramenného bude tu článek bibliografický a článek metodický. Na konec *Hlídku* časových problémů, zpráv, výzev a podobných nutných věcí. To je pět typů, které v listě musí býti stále zastoupeny.“ V redakčním postupu je tak navázáno na *Bitnarovo Hlídku literární a uměleckou* z r. 1912. *Archiv* na přání *Bitnarova* vycházel šestkrát do roka po dvou arších. Jako v svolání k *Arše* na rok 1918 bylo navázáno na tradici i *Bitnarovo* redakční stanovisko *Archivu* bylo vyhraněně tradiční (srv. *Zamykalův* list B. 25. 1. 1918).

Založením *Archivu literárního* byla *Bitnarovi* splněna možnost: plně se rozvinouti jako *literární historik*. Obě ročníky znamenají mezník v jeho činnosti: zavrhnutí dosavadních snah metodicko-kritických, bibliografických a edičních. Biografické podobizně, doprovázené synthesí, uniožňují hlubší orientaci. V úvodní studii *Nedostatky české literatury katolické* (AL I, 1, 33) je navázáno na stat ve *Věstníku SCM* (I, 1917, 40). Námětuplný pracovní rozvrh, jak je studií podán, znamená „program na celá léta, vypracovaný poctivě“ (*Bitnar Zamykalovi* v *Prahy* 16. II. 1918). Mimo programové části slouží za podklad a východisko věcné diskuse. Pro *Bitnarův* postup v otázce soustavných dějin katolické literatury české, jež částečně realisuje pozdější *Rukověť* i rozvrh materiálu na monografii o *Dostálu Lutinovi*, je důležité místo: Plán díla navrhuje ve čtyřech knihách. První asi od roku 1780 do 1848, druhá 1849 až 1878 (do založení brněnské revue *Obzoru*), třetí 1879 – 1895 (do založení revue „*Nový život*“), čtvrtá 1896 – 1918. Látka by zhodnotila všechny důležitě osobnosti, proudy a ideová hnutí celonárodní české literatury se stanoviska katolického. Dílo by si všimlo nejenom poesie a krásné prózy, ale obsáhlo i hutné přehledy všech literárních oborů literatury o uměních. Teoretické vývody byly by opatřeny a doloženy přísně vybranými citáty a ukázkami tvorby. Hlavní proud doprovázen vyčerpávající bibliografií, sestavenou vždy se zřetelem k stránce estetické a náboženské. Celek by byl opatřen synchronistickou tabulkou, srovnávající literaturu českou s katolickými literaturami cizími. Ukončen by byl rejstříkem osob, věcí a pojmů. Uskutečnění si představuje v spolupráci jako u edice *Laichterovy*: „Co zde zbývá vykonati, jest soustředění veškeré této rozptýlené látky v jednotný celek a cílevědomé její utřídění.“ Nutnost zřízení literárního musea katolického, *archiv excerptů*, kritická souborná vydání starších katolických autorů, literární korespondence, anthologie české poesie, krásné i essayistické prózy, bibliografie časopiseckých článků, monografie, *rukověť* metodiky, semináře lit. historické, studijní knihovna, *rukověť* vědecké metodiky a stylistiky, takové jsou asi požadavky *Bitnarovy* na vytvoření přípravných

prací k dějinám. Jednotlivé body rozvádí se znalostí příslušné literatury a s dosud platnými postřehy po hlavních nedostacích. Bohatě dokumentovanou studii uzavírá programem listu, který „chce nejen sbírat materiál k stavbě budoucích dějin literatury, ale chce zároveň i seznamovati s metodami badání a vůbec organisovati celou tuto složitou a nesnadnou činnost“ (AL I, 46). Dříve než přejdeme k vlastní Bitnarově literárně dějepisné práci v obou ročnících, nutno si uvědomiti, že na př. I. ročník redigoval ve Skuhrově nad Bělou, kde byl zaměstnán ve vojenské továrně. Literární historik se projevuje v Bitnarovi nejvíce při vydávání materiálů. Z Našince přetiskuje První český sonet eucharistický (AL I, 130nn.), který od obvyklého sonetu obrozenského se liší rýmováním cd cd cd a Stoleté jubileum českého překladu Schillerovy balady (AL I, 133nn.), v němž podrobně rozebírá Markova Potápěče se zařazením do celkové překladatelské činnosti. Na vydání Douchovy korespondence v studii Z doby Douchovy spolupracuje s O. Stehlíkem (AL I, 28nn.). Jsa na Douchovu činnost připraven od počátku války publikačně (srv. A III, 50n.). Z Pražských novin přetiskuje (AL II, 327) Menhardovu vzpomínku na básníka s otiskem básně, psané levou rukou. Proti dřívějšímu zvýšenému zájmu o současnost převládá sklon k minulosti, historické pojetí zatlačuje kritiku a essay. K počátkům Katolické moderny otištěn dopis Lutinovi básníku Pěčkovi Místeckému (AL II, 111nn.) a Oznámení literární k založení Nového života (AL II, 175nn.). Jako materiál k literárně historické studii označuje příspěvek Otakar Březina a katolická moderna (AL I, 143nn., 153nn.). V chronologickém postupu soustřeďuje cenný časopisecký materiál k březinovskému badání: Bouškova studie o Maeterlinckovi, jeho referát o Tajemných dálkách, Březinova spolupráce s Novým životem, paralely družiny Nového života k Březinovu dílu. Studie pro nepříznivé pracovní poměry zůstala nedokončena, obdobným způsobem excerpovány v rukopise Pelclovy Rozhledy. Poznámkou vydavatelskou doprovází Bitnar článek R. Dvořáka Z poesie Abul Atáhijovy (AL II, 23). Ze srovnávacích temat přetiskl z Vránových Literárních listů úvahu Spáčila Žeranovského o překladu Danta: Božská komedie v českém rouše (AL II, 109n.) a v Příspěvků k otázce Goethe a Čechy (Poznámka redakce AL II, 83n.) zjistil prameny Bayerova seznamu. Na látkovém výběru i způsobu zpracování je zřejmý poctivý základ bibliografický a naprostá objektivita. Pečlivé rejstříky obou svazků ukončují Bitnarovu redakční činnost, jež přinesla literárnímu dějepisovi obohacení. Pro Archu připravoval studii „Vychodil literárním historikem“, která však nevyšla. Dopis, jenž ji předcházela, je zajímavý pro Bitnarovo učednictví v tomto oboru: „Nehněvej se, že Tě obtěžuji, ale nemohl bych přenést přes srdce, abychom aspoň my dva neoslavili muže, který nám byl v mládí učitelem! Jak nedočkavě čekával jsem v devadesátých letech sešity jeho „Ilídky literární“. Co všechno mi pověděly jeho spisy o poetice atd. atd. . .“ (Masákovi z Prahy dne 29. března 1932). Jak podnětný a přátelský byl redaktorův vztah k spolupracovníkům bylo ukázáno na postupu Masákovy práce o Šmídkovi (Emanuel Masák jako kritik a literární dějepisec českého písemnictví v. cit. Sborník, str. 49n., též separátně). Archiv literární byl oceněn na př. Ma-

sákem v Hlídce (XXXVII, 1920, 157), J. Kratochvilem ve Dnu (jk. IX, 1920, 63). Oba referenti přáli redaktorovi řadu spolupracovníků. Jejich nedostatek byl jedním z důvodů, proč revue zanikla. V literárně dějepisném postupu Archivu pokračoval Bitnar jako redaktor Archy roku 1923 v příslušné rubrice (A XI, 63, 136, 510).

K zodpovědnému redaktorství Archy byl Bitnar vyhlédnut již pro rok 1918, kdyby se podařilo v Praze získati tiskárnu (Zamykal Bitnarovi dne 17. 12. 1917). Tisk převzal přerovský Strojil a Bitnar zasílá Zamykalovi 3247 listků adresáře Meditací s malým seznamem adres pro Archu (list ze dne 13. I. 1918). *Redaktorem Archy* se stal pro rok 1923. R. XI. jím redigovaný se odlišuje od všech předcházejících. Bylo to zdůrazněno ihned po vyjití prvního čísla Masákem a Lutinovem (Den 1923, 21. II., přetisk LL II, 1923, 48). Bývalý i budoucí redaktor revue shodně vítali povznesení listu mezi přední české revue výběrem spolupracovníků a hodnotou příspěvků. K Bitnarově tehdejší redakční praxi cituji: „Nezdůrazňoval jsem pravidelné vycházení měsíčníku za cenu slabšího obsahu, snažil jsem se opatřiti spíše obsah trvale cenný! Princip redigování byl tentýž jako v „Meditacích“. Cílem bylo vědomé tvoření tradice české katolické kulty, což se jevilo v udržení kádry starších, ještě tvořících generací a uvedením co největšího počtu nových, mladých talentů. Tím docílono plynulosti, nepřetržitosti toku tvořivého, při čemž se vedle smyslu estetického projevoval i můj zájem literárně historický. Analogicky jevilo se to i v kultu starých kultur gotické a barokové, pokud skýtaly živly bytostně katolické, stejně jako zase v pěstění nejmodernějších vymožeností kulturních, jako je film! Tak docílono kontinuity vývojové, což byl vždycky cíl redakční praxe mé“ (Slavíkovi dne 16. II. 1934). Úprava listu navázala rovněž na tradici: první polovina svazku obsáhla básně, krásnou prózu a literární essaye; druhá Kulturní ovzduší s časovým feuilletonem a stálými rubrikami: filosofie, hudba, divadlo, literatura, výtvarnictví, echo slovenské, echo polské, echo slovinské, archiv literární a film. Každá rubrika má přehledný článek a několik drobných zpráv. Zachycen kulturní život i mimopražský. Od 1. č. spolupracují Dostál Lutinov, J. Karník, S. Bouška, J. Durych, K. Vrátný, B. Konařík-Bečvan, J. Kratochvil, F. Pacovský a č. j. Jako v redakci Lidových listů podařilo se Bitnarovi soustřediti přes 120 spolupracovníků (srv. A. Šorm, K čtyřicátému výročí literární činnosti V. B., LL 1933, 287), i v Arše má zastoupeny nejlepší z různých katolických generací i v umění výtvarném (Brauncrová, Bílek, Konůpek, Adámek, reprodukce Grünewalda, gotického malířství a j.). Vztah k spolupracovníkům na př. u Durycha. Z vlastních peněz najímá pro něho v Praze byt a platí předem honorář (srv. listy Durychovy z Užhorodu 27. VI. 1922, 12. VII. 22., 18. září 22). Durychův essay Tajemství dívčí krásy, nadšeně přijatý Lutinovem (Den 21. II. 1923), byl i záminkou k polemice, na niž redaktor plným právem neodpověděl (srv. Bitnar Masákovi z 2. 3. 1923). Po ročním vydávání se Bitnar vzdal redaktorství pro přílišnou zaměstnanost (srv. obálku Archy XI, 10 – 12). Redigování Archy se dotýká dopis Masákovi ze dne 3. června 1930, kdy Bitnar jako redaktor Vlasti navrhuje: „Nezdá se mi potřebným, aby při dnešní lhostejnosti katolického pub-

lika k literatuře vycházely dva listy s programy zcela příbuznými. Podkladem k diskusi mohla by být otázka, zdali by Archa neměla se od nového ročníku státi listem převahou beletristickým se složkou výtvarnickou a Vlast zase orgánem po výtce literárně historickým a kritickým. Ředitel Oliva mne vyzval, abych již v tomto ročníku počal vydávati v příloze Vlasti jednak zaniklý Archiv literární, jednak svoji programově zrevidovanou Rukověť. Tato žádost mně právě vnukla myšlenku o společné dohodě.“ Redakční činnosti Bitnarovy vzpomíná Masák při jeho převzetí Života (A XIV, 50) a redakci sborníku Do památníku dru Aloisu Kolískovi (A XIX, 246).

Redakční i reprezentativní povinnosti odvedly Bitnara na čas od literárně dějepisné činnosti. R. 1925 uskutečňuje se část jeho plánu českých dějin literárních se stanoviska katolického. *Rukověť dějin české literatury básnické* (A XIII, 1 – 48) je fragmentární realisační práce, na níž Bitnar usilovně pracoval od r. 1917. Na Zamykalův dotaz, zda vyjde s Anthologií (Pout za Sv. Grálem) nebo samostatně (Bitnarovi z Olomouce dne 6. února 1917), odpovídá Bitnar: „Chystaná Rukověť dějin katolické literatury má vyjít samostatně. Při Antologii je pouze bohatá úplně vyčerpávající bibliografie a úvod poněkud obsírnější, než jak je otištěn v Arše. Látka, kterou mám zcela připravenou a kterou hned po návratu z vojny pouze k tisku upravím, obsáhá dobu od 1878 až 1916. Podává přehled uměleckých proudů a charakteristiky všech katolických spisovatelů, i těch mimo katolický tábor stojících“ (Zamykalovi z Prahy dne 12. února 1917). Tedy podle Nedostatků bylo zpracováno období třetí, které je základem našeni spisovatelů a liter. podniků, časopisech, knihovnách atd. jakož i příslušnou literaturu.“ Dne 9. ledna 1925 posílá Bitnar Masákovi dokončení úvodu k Rukověti: „Vím, že je to trochu široké, ale uzněj, že řádné dějiny poesie nemohou se obejít ani bez jediné složky, kterou uvádím. A pak je to můj dlouholetý ideál, takto napsati Rukověť.“ Slovo úvodní (A XIII, 3 – 6) je pracováno jako Nedostatků. Podrobně rozvádí zásady, jimiž se řídí při sestavování Rukověti: shrnuje látku k napsání české poesie křesťanské i protikřesťanské, neomezuje se na určité období nebo umělecké oblasti a zjev, zvýšenou měrou přihlíží k látkovědě básnické. „Stati o osobnostech pokusí se o podrobná vypsání života, o vyčerpávající soupis díla knižního i časopiseckého, o výtknutí námětů náboženských a určení světového názoru. Důraz položen bude na vypsání literatury o životě i díle, at jsou to monografie knižní, vzpomínky, nekrology či obsažné kritické rozbory a posudky. Stati o knihách popíší vznik a dějiny díla, jeho obsah, význam a soupis literatury o něm. U námětu udán bude jeho zdroj, básnická zpracování a soupis pomůcek i literatury o něm.“ V programovém postupu je zastoupena Bitnarova činnost ve všech složkách, jak se odráží v Arše. O práci píše Masákovi dne 17. I. 1925: „Potřebuji

na dokončení celé Rukověti, to jest na vypracování rukopisu pro tisk, tři roky klidu a soustředění. Rád bych dílo svého života dokončil a nežádám na české obci katolíků nic víc, než aby mne nedala zemřít hladem.“ Bitnar byl od 1. listopadu 1924 bez místa (srv. Masákovi dne 24. listopadu 1924). S jakým idealismem pracoval na Rukověti objasňuje list Masákovi ze dne 29. března 1925: „Koncem listopadu usneseno vydávati Rukověť, na kterou není napsána ani řádka rukopisu a v lednu již začne vycházeti! Přípravy a organizace celého velkého podniku – žádám Věnoval jsem šest týdnů teď na pořízení pracovního listkového katalogu, bez něhož nelze vůbec pokračovati. Já jsem vášnivě do práce zahloubán a zdárné vykonání je teď jediným cílem mého života. Otázka však je, nezhygnu-li při tom v naprosté bídě. Jsem zcela opuštěn a jak se na katol. spisovatele sluší, pracuji pro věc – zadarmo. Již osmý den jsme zcela bez halíře, z lepších časů ti na tento dopis nalepuji poslední známku. Můj optimismus je jistě ohromný, ale bída posléze zkruší i ten.“ Rukověť, jež vyšla v Arše až po heslo Abrahamides, byla odbornou kritikou přijata s uznáním (srv. M. Hýsek NL 12. II. 1927). Jak obsažně a pronikavě zvládnuta látka na př. heslo Abélard: biografie, dílo vědecké, básnické (lyrika vagantská, novobiblické poesie elegické, latinské hymnáře, korespondence, námět lásky k Héloise v české literatuře). U každého oddílu seznam děl, překladů a pramenů. Otázku Rukověti ukončuje Bitnarův pozdější návrh DLU pro valnou hromadu v Přerově roku 1929: „Navrhuji, aby Družina zařadila Rukověť mezi své roční publikace tím způsobem, že by každý rok vydala sešit o čtyřech arších, až by se dokončil aspoň první díl Rukověti obsahující písmena A, B, C a zmlizelo by zbytečné torso. Pokračovatel by se po mně jistě našel (Masák), materiál svůj bych odkázal Družině. (Příloha k listu Masákovi dne 8. července 1929).

Současně s Rukověti, jež vlivem poměrů zůstala nedokončena a objasňovala Bitnarovu pracovní metodu především v detailní akribii vědecké i zhuštěném portretu osobnosti, vyšla v Arše základní studie *Antoním Podlahu literárním historikem* (A XIII, 49, 93, 155, 181, 314, 355). Studie byla psána s bedlivou znalostí materiálu, opírajíc se o autentické doklady z korespondence a osobních styků. Bitnarovy styky počaly r. 1907, kdy se stal Podlahu odběratelem Nového věku, zejména potom Meditací a všech knih Bitnarem vydaných. Literární styky zahájeny dopisem Podlahovým ze dne 11. září 1913: „Prosím Vás o laskavé brzké zaslání Vašich biografických dat a přehledu Vašich prací, potřebuji je nutně pro Bohovědný slovník. Bitnar bibliografii zaslá a v listě ze dne 5. prosince 1916 nabízí Podlahovi napsání drobných článků pro Bohovědný slovník. K vlastní spolupráci dochází r. 1924. Podlahu objednává článek o Durychovi (Bitnarovi 5. III. 1924), který je prvním Bitnarovým příspěvkem do Slovníku a první kriticky syntetickou a vyčerpávající studií o díle a životě Durychově (ČSB III, 1925, 640). V dalším dopise žádá Podlahu článek o revui Eva (Bitnarovi 4. XI. 1924) a od r. 1925, kdy Bitnar soustavně studuje Podlahovo dílo, vyvíjí se mezi oběma krásné přátelství. Dne 27. I. 1925 píše Podlahu Bitnarovi: „Hluboce dojat Vaší laskavostí, s kterou posuzujete prostou moji činnost, a téměř zahanben vaší dobrotivou chválou,

vzdávám díky nejvroucnější.“ Bitnar upozorňuje Masáka na blížící se Podlahovy šedesátiny a radí, aby napsal o příspěvky do č. 2: Bouškovi, Baarovi, kanovníku Šittlerovi a Müllerovi, faráři Procházkovi, A. Šormovi, Braunerové a básníkům (Masákovi dne 9. ledna 1925). Na příspěvku o Podlahovi literárním historiku pilně pracuje, pořídív si úplnou bibliografii jeho díla s rozříděním jednotlivých oborů na př. redaktor, historik umění, církevní historik, historik hudby, apologetik, filosof, hagiograf, biblista, liturgik, patolog, unionista, sociolog, asketik a č. j. Vydání vyčerpávající bibliografie bylo na čas oddáleno soupisem Sámalovým v ČA. Podlaha Bitnara sám informuje podrobně o svém mládí a tehdejších vlivech (Bitnarovi 13. II. 1925). Na základě tohoto listu prokresluje Bitnar plasticky ovzduší Podlahova dětství, věk jinášský, pro srovnání uvádí literárně dějepisné snažení bohoslovců moravských, hlavní pozornost věnuje Podlahově rehabilitaci Koniáše, kriticky hodnotí badání Pelclova i Ilanušovo na tomto úseku. Skutečné dokončení studie nevyšlo, na stať navazují však Bitnarovy články, jež plně vyčerpávají Podlahovo literárně dějepisné badání: Literární počátky biskupa Antonína Podlahy v Hovorech literárních a uměleckých (Den XIV, 1925, 16), Antonín Podlaha bibliografem (Naše kniha 1930, 68, 69), Koniášův rehabilitátor (LL X, 1931, 286), Literární prvotiny biskupa Antonína Podlahy (LL XII, 1933, 37). K Podlahovým 65. narozeninám chtěl Bitnar v Praze uspořádati manifestaci a píše Masákovi: „Vypracoval jsem schválně originelní mileniový námět pro přednášku „Splněný sen biskupa Podlahy“, který jsem jim nabídl (Lidové akademii) osobně a zdarma přednésti. Marně. Prečetl jsem to aspoň patnácti shromážděným studentům v „České lize akademické“. Tim nepřestala řeč býti novinkou, mohla by tedy snad býti otištěna v Arše?“ (15. února 1930). Přednáška vyšla jako jubilejní stať v Arše (XVIII, 119nn.). Sleduje s výrazným zachycením kulturně historického ovzduší po deset století „Podlahy“, nositele myšlenky dostavby chrámu. Úplnou novostí námětu i vytříbenou formou zpracování došla náležitě pozornosti. V přepracování byla vydána jako Podlahův gotický sen (1932), toto znění upraveno podle přednášky na smuteční schůzi dne 24. února 1932 ve velké zasedací síni Staroměstské radnice v Praze. Po úmrtí chtěl Bitnar napsati do Archy stručnou stať „Podlaha v českém baroku“ (srv. A XX, 70n.; dopis Masákovi dne 29. března 1932). Práce, která by byla shrnutím dosavadního studia, v Arše nevyšla.

Na literárně dějepisné studii o Podlahovi prokázal Bitnar vlastnosti, jež se měly plně rozvinouti v monografii „Karel Dostál Lutinov“. Až do živelného zájmu o slovesné prostudování českého baroku, jež od r. 1930 Bitnara přímo horečně posedá, byla myšlenka monografie nejdůležitější vedle sepsání Rukověti. Její plán se dobou měnil a prohluboval. Z Bitnarových metodicky průbojných studií o Lutinovi třeba uvésti „Barvy a záře v poesii K. D. Lutinova“ z Nového věku (VII, 1913, 21, 22, 24, 25, 30, 31). Byl to první pokus u nás dobrati se rozbořem básnických obrazů, tříděných statisticky, psychologického pohledu na básnickou tvorbu. Závěr studie pro vypuknutí světové války v Novém věku nevyšel, výsledky byly shrnuty v příspěvku Význam básnického díla K. Dostála Lutinova

(LL II, 1923, 277, 279, 281). Práce, podepsaná Miloš Babor, ukazuje proti pramenným příspěvkům, z nichž Bitnar vyšel, K. und M. Groos, Die optischen Qualitäten in der Lyrik Schillers (Ztschr. f. Ästhetik und allgem. Kunstwissenschaft IV, 1909, 559nn.) a Ed. Huguet, La couleur, la lumière et l'ombre dans les métaphores de Victor Hugo (Paris 1905), značnou samostatnost v provedení. Bitnar jako jeho francouzský vzor cituje příslušná místa, všímá si na př. prvků tradičních i zvláštních, shledává skrovný počet pestrých barev přechodních a č. j. Obdobnou metodou má zpracovánu mladistvou lyriku Vrchlického, dílo Bouškovo i X. Dvořáka. Na rozhraní strukturalismu je Bitnarova studie v Archivu literárním: Technika básnických překladů Karla Dostála Lutinova (ALI, 46nn.), která objasňuje hlavní zásady překladatelské teorie i praxe básnickovy. Dne 2. VII. 1919 píše Lutinov Bitnarovi z Prostějova: „... Knihu o mé práci nabídní Družině literární. Její by to bylo povinností vydat. Družina zanechává nás starší členy. Na Tvou knihu o Lutinovu se velmi těším. Bude objeven. Neboť málo lidí dnes mou práci zná – ani bys neřekl, jak málo. Celé generaci je cizí...“ Na paměť zesnulého básníka píše Bitnar příspěvek Karel Dostál Lutinov (A XI, 487nn.). Stručně charakterizuje prostředí v olomouckém semináři, na mladistvé tvorbě sušilovskou orientaci, kult dantovský a sv. Františka Serafinského, ostatní činnost pouze skicuje. Středoškolská a bohoslovecká tvorba Lutinova byla detailně utříděna Oldřichem Svozilem (A XVII, 319; A XXI, 106, 278). V Lutinových juveniliích pozoruje ohlas lidových písní, náboženské a intimní meditace a virtuosní překlady z němčiny. V Arše r. 1924 (XII, 277) byla uveřejněna zpráva o převzetí literární pozůstalosti Lutinovy Ferd. Chýlkem. Majetkem Družiny zůstala „bohatá a namnoze velmi vzácná a důležitá korespondence“. Na ni navazuje Bitnar v listě Zamykalovi ze dne 6. VI. 1931: „Knihu „Lutinov a jeho družina“ mám již hotovou, jedná se pouze o definitivní úpravu některých statí, již nemohu provést bez dokladů z korespondence Dostálovy. Račte mně laskavě sdělit způsob, jakým bych mohl rychle projít u Vás uloženou dopisní pozůstalost. Jedná se o řadu autentických citátů, bez nichž přirozeně statí nelze do světa propustit.“ Zamykal odpovídá: „Sdělte mi, prosím, o co se Vám z korespondence Dostálovy jedná a já Vám to vypíši atd. Jedná se snad přece o korespondenci jednotlivců a nikoliv o prohlédnutí celé dopisové pozůstalosti?“ (Lístek z 12. VI. 1931.) Na dotaz zasílá Bitnar obšírný list, který pro objasnění pracovní metody uvádím obsažněji: „Skončil jsem koncentraci ohromného materiálu k dějinám našeho kulturního hnutí za posledních padesát let, tedy v době, v níž jsem sám osobně aktivně spolupracoval třicet a sedm roků. Skončil jsem i soustředění úplné knihovny všech našich „katholik“ téže doby. Nyní roztrídíji definitivně látku chronologicky a pořizují definitivní kartotéku. K dokončení prací svých potřebuji nezbytně pročistí celou korespondenci Lutinovu a Bouškovu, pokud možno i dopisy jejich předním členům hnutí... Z těchto všech důvodů prosím, aby mi k studiu byla předložena Lutinova korespondence celá bez jakýchkoli úprav a výňatků... 1. Celá korespondence se prohlédne, přečte, očísluje a sepíše se řádný seznam všech listů s udáním pisatele a datum napsání. 2. Listy literárně bezcenné nebo méněcenné se soustředí

DIPLOM JANA JIRÍHO Z. METZBURKA (1694)
Maloval P. Diviš Strauss, premonstrát z Kl. Hradiska
(Portret Donáta hr. Heitersheima)
(Z archivu CM fakulty teologické v Olomouci)

do sbírky, jež se bude moci definitivně uložit do archivu, jemuž jste pozůstalost věnoval. 3. Listy literárně významné srovnají se podle pisatelů a pořadí se z nich regista, obsahující náznamy osob i věcí, o nichž se v listě jedná. Regesta se pak na stroji opíší s pořízením tří průklepů. Jeden opis ponechám si já. Teprve až budu mít tento opis regist v ruce, umožní se mi požádati Vás o opis potřebných partií . . .“ (Zamykalovi dne 29. června 1931.) V listě ze dne 2. srpna 1921 oznamuje, že dokončil nutné literární práce a „připravil se pro studium korespondence Lutinovy do té míry, že jsem odhodlán přijeti tento týden do Olomouce. Těším se velice na práci, která mi musí vysvětliti některé záhady a doplniti mnoho podrobností, zejména v počátcích hnutí . . .“ (Zamykalovi 2. VIII. 1931). Před tímto listem radostně sděluje Frant. Dohnal, že se schůze DLU usnesla ve smyslu Bitnarova přání (Bitnarovi 3. VII. 1931). Bitnar dostává z administrace zprávu, že „p. šéfredaktor L. Zamykal právě odjel do Lurd“ (4. VIII. 1931). V dopise ze dne 27. října, když byl od Masáka obdržel obdobný list jako od Dohnala (Bitnarovi 18. IX. 1931), urguje u Zamykala odpověď a navrhuje: „Nebude-li možno v čas dokončiti práci, věnovanou jenom Lutinovi, snad by se mohla sázeti knížka mých statí z Našince. Jest v nich soustředěn materiál bohatý a stále časový. Kniha o Lutinovi musí býti bezvadná, nepustím ji bez náležité znalosti věcí, o nichž vím, že jsou v korespondenci obsaženy!“ Jednateli DLU Strážovskému píše v listě ze dne 5. listopadu 1931, navazuje na jeho referát v Našinci: „Já mám knihu připravenou, jedná se mi pouze o pročtení korespondence.“ Archa zatím oznámila knihu jako členský podíl v r. 1931 (A XIX, 82) a Bitnarovu přednášku na slavnostní akademii 18. a 19. XI. 1931 k uctění básnických šedesátin v Olomouci (A XIX, 248), v níž osvětleny časové literární a náboženské poměry při založení Katolické moderny, ideová spojitost generační a cesty, jimiž se „brala mnohotvárná činnost předčasně zesnulého pěvce-bojovníka“ (A XIX, 328). Dne 11. října 1932 znovu píše Masákov: „Rukopis mám v konceptu hotov, chybí poslední asi třínedělní redakce, jež není však možná bez znalosti fakt ukrytých v korespondenci . . .“ O celkové úpravě monografie s podtitulem statí informační mě Bitnar informuje 19. II. 1934: „Kniha obsáhne celkem 50 statí, z nichž mnohé budou novinkou, jako „Masaryk a Lutinov“, „Machar a Lutinov“, „Program přerovský“. Uspořádání jednotlivých kapitol: 1. Předchůdci obrodného hnutí let devadesátých. 2. Počátky Lutinovy (Kulturní ovzduší doby). 3. První družina Nového Života. 4. Poetika Lutinova. 5. Cestou za básníky a výtvarníky. 6. Boje s odpůrci. 7. Bibliografie díla K. D. Lutinova. V tomto pojetí jsou to vlastně dějiny katolické literatury v třetím období, jak bylo naznačeno v Nedostatech. K rozsáhlosti jednotlivých kapitol témata na př. z části Poetika Lutinova: Visuelní metafora v lyrice K. D. L., Personifikace v lyrice, Na okraj studie „Co jest poesie“, Lutinovův zásah do bojů o českou prosodii, Satirik, Dramatické pokusy, Touha po českém Dantovi, Technika básnických překladů, Zásady literární kritiky, Princip redaktorské praxe, Lutinov a Čelakovský. Bitnar shromáždil materiál opravdu nedostupný a ověřený autenticky.

Největším pracovním rozpětím Bitnarovým jest *jeho studium baroku*.

Zájem o toto období byl v něm probuzen studiem Jungmannovy Historie, Jirečkovy Rukověti a z beletrie především Zeyerových Rokokem (srv. České obrozeny v duchu svatojanském LL 19. V. 1929). Od mládí sledoval barokní projevy ve všech odvětvích uměleckých, jak o nich bylo od sedmdesátých let psáno v českých revuích Osvětě, Lumíru, Světozoru a knižních publikacích, zejména Ekertových Posvátných místech královského hlavního města Prahy. Objevem byla pro Bitnara kritika Saldova X. Dvořákových Meditací v Literárních listech (XVIII, 1897, 153), která jest prvním českým pokusem o zjištění povahy barokové poetiky a její „postřehy jsou přesné a podnes nepředstížené“ (Slavíkovi 20. II. 1934). Rehabilitaci baroku započal Bitnar v Meditacích, v níž sledoval i renaissanci gotiky a pokusil se na základě Wirthovy přednášky o formulaci barokní gotiky (srv. Meditace I, 1908, 111). Pacovský byl Bitnarem získán k studiu barokového malířství. Old. Novotný vychován k typu lyrika novobarokového. K pochopení ovzduší z let revue Meditace část z Martenova listu redaktorovi: „Dovolte, abych Vás ujistil, že vím oceniti list, jehož stránky obnovují nádherné rozpětí lidského ducha, jež znamenají jména sv. Terezie de Gesu, Kateriny Sienské, Dionysia Areopagity, Angela Silesia: tvůrčí sílu, niterní mocnost katolicismu, závatný požár srdcí a myslí, jenž utěšuje i ve vzpomínce z nehybné šedi věku, který žijeme . . .“ (Bitnarovi 23. října 1908). V akci Meditací pokračoval Nový věk, Našinec a od roku 1922 především Lidové listy. V Arše (XI, 170) je Bitnarova zpráva Bílek vyvrcholením českého baroku, která cituje referát V. Nebeského z Tribuny a v témže ročníku zpráva Výstava katolické literatury v Praze 1923 (A XI, 64), jejímž plánovitým propracováním pověřen Bitnar: „Výstava má ukázati, že kontinuita mezi dobou starší a obrozenskou byla udržována . . .“ Návrh na uspořádání výstavy byl po prvé projednáván na výborové schůzi DLU v Olomouci dne 25. října 1922. Provedením pověřen Bitnar (zpráva Střížovského v LL I, 1922, 252) a výstava omezena na krásné katolické písemnictví (Střížovský, Družina literární a její nejbližší úkoly v LLI, 1922, 274). Na valné hromadě DLU v Olomouci, dne 15. ledna 1923 podává Bitnar detailní plán. Podle jeho poznámek z té doby běželo především o revisi dějin a rehabilitaci období baroku. Uvádí dosavadní názor na dobu protireformační, zmiňuje se o řadě básníků podle Jungmanna a Jirečka, informuje o dosavadních katolických výstavách u nás. Tato část měla býtí úvodem výstavního katalogu, za ní měl následovati Vývoj české poesie katolické, Deset let DLU a Archy, Průvodce výstavou, Rejstřík biografický a bibliografický českých básníků katolických, inseráty. Část byla uskutečněna: tiskem vyšla v Arše studie Přehled moderní české poesie katolické (A V, 30, 78), Schematismus žijících katolických spisovatelů československých vyšel v Brně (1920, přetisk v Hanzelkově Rodinné katolické čítance, 1922). Námět DLU prozkoumati klášterní a farní knihovny pro zjištění materiálu uvítán Nosovským (-ý, Knihkupecký oznamovatel XXX, 1923, 11). Výstava však nemohla býtí uspořádána, proto výbor DLU vyslal Bitnara do pořadatelstva jubilejní jesličkové výstavy, jež byla otevřena pod protektorátem Podlahovým v Praze r. 1923. Bitnar uplatnil v Klementinu ve středních vitrinách refektáře aspoň v jednom úseku sebraný materiál.

Vystavil výtisky vánočních dramát a poesie lyrické a epické, napsal Soupis jesličkových her vánočních, který byl vystaven v listcích a redigoval sborník Jubilejní Jesličkové výstava v Praze, do něhož napsal stať Jesličkové hry vánoční. V Soupisu se Bitnarovi podařilo zvládnouti veliký materiál, přehledně ho popsat s určením, udáním básnického okruhu, názvu hry a její formy, uvedení míst, kde byla provozována, s udáním roku. Bitnarova kolekce, zvláště bohatá v období barokním, je dovedena až do současné doby. O pečlivém přehledu napsal Čeněk Zíbrt slova zaslouženého uznání (ČL XXIV, 1924, 152). Takové bylo Bitnarovo první širší rozvíjení zájmu o barok.

Za DLU byl Bitnar delegován do Výboru svatováclavského, kde pracoval s Podlahou na uspořádání vystavené literatury svatováclavské. Lví podíl měl Bitnar i na uspořádání literatury svatojanského baroku v r. 1929 v Praze. S Karlem Procházkou redigoval sborník Pragensia svatojanská (Praha, 1929), kam napsal úvodní slovo a stať Freskové malířství v Praze. V příspěvku objasňuje především význam Rainerových svatojanských pragensii (srv. A XVII, 282). Úvodní slovo přetiskl i v Katalogu svatojanské výstavy, který sestavil opět s Procházkou. Dříve než došlo k těmto oběma podnikům uveřejnil Bitnar v Lidových listech řadu studií k rehabilitaci baroku, obdobně v Našinci; v Časopisu katolického duchovenstva podal příspěvky k baroku svatováclavskému a svatováclavskému novobaroku lumírovskému; ve Vlasti doplněně přetiskl z Evy studii svatá Gertruda v české literatuře; v Lidových listech definoval český barok svatoaloisiánský a v zásadním článku upozornil na český rozdíl „barokní“ a „barokový“. V Arše kromě vysledování Podlahova poměru k baroku a materiálu v Rukověti měla vyjít studie Novolatinská lyrika baroková (srv. A XIII, v Rukověti konec hesla Abad), jež nebyla dosud z rukopisu otiskována. Důležitá je stať *Jesličkový lyrik jesuitského baroku* (A XII, 409nn.). Úvod studie o Bridelovi, kterému věnoval zprávu již před tím v LL (Zíbrt o Bridelových jesličkách LL II, 1923, 283), načrtává program badání: „Hlubší a oddané studium doby protireformačního baroka objeví mnoho dosud skrytých pokladů ideových a mnoho vroucích vztahů k staré, domácí i cizí kultuře básnické. Překvapí míra informovanosti tehdejších katolických spisovatelů o současné básnické tvorbě křesťanských literatur evropských. Literární psycholog najde v tehdejší lyrice i legendární epice tolik důvěrných vztahů k současné i dávno minulé kultuře náboženské, tolik nově ražených básnických obrazů a metafor, že se mu duše jesuitského básníka objeví náhle jako složitý problém vědeckého badání. Literární historik zjistí tolik látkových filiací, že mu tato podceňovaná doba poskytne řadu námětů k mikrologickým monografiím...“ Tento program realizoval Bitnar v řadě studií, přednáškách a v založení Kruhu přátel baroku. Studie o Bridelovi uvádí obsah Jesliček a ze Slavíčka vánočního přetiskuje verše, kde duše lidská uvažuje o zázraku vtělení. Před Vašicovými příspěvky a tisky psal Bitnar i o Bridelovi jako velkopátečním lyriku jesuitského baroku v LL (V, 1926, 31. III.). Bitnarovi přináležejí v této otázce primát, který je opřen badatelskou přesností a věcností. Po průkopnickém a vědecky významném cyklu informačních statí Současné badání o baroku v LL r. 1931-32 objevuje se

v Arše (XX, 228) zpráva, že Lidová akademie v Plzni vydá knižně studii o českém baroku. Tato Bitnarova kniha, vycházející na prahu jeho šedesátin, shrnuje dosavadní podnětné úvahy autorovy v pečlivém výběru, jak vyrostly z bohatého materiálu české barokní literatury. Plzeňská přednáška naznačila novost pohledu, látkového zpracování i formálního zhodnocení, jež je definitivně zachyceno studií knižní.

Nejenom však Bitnarova publikační činnost od r. 1931 věnovala se téměr výhradně barokovým tématům, ale pro povznesení zájmu a studia baroku vystoupil jako *organisátor*. Tato činnost nesouvisí přímo s Archou, její a celého Bitnarova vývoje v otázce barokové bude vzpomenuť na jiném místě detailněji, ale je důležitá k pochopení jeho syntetické studie v Arše r. 1934. V LL r. 1931 (254) nadhazuje Bitnar po prvé myšlenku zřízení semináře pro studium baroka: „Vašica, který tak šťastně a nadějně započal studovati zanedbané období dějin naší poesie, měl by nyní založiti speciální seminář pro studium baroku, soustřediti v něm všechny pro barok vášnivě zaujaté pracovníky, rozdělit práci mezi ně, výsledky pak kriticky probrati a k tisku poukazovati. Zpracováním množství drobných námětů získalo by se jasno v otázkách dnes ještě krutě zadrnutých a pak by teprve mohlo se přikročiti k soubornému vydání děl spisovatelů takové povahy, jako je právě Bridelius . . .“ Myšlenku rozvádí znovu Bitnar v dopise Vašicovi (10. ledna 1934) a Vašica odpovídá: „S tím seminářem pro studium baroka bylo by to krásné, ale bez odborné knihovny není myslitelný, a kde vzít k tomu peněz?“ (Bitnarovi dne 18. ledna 1934). S myšlenkou semináře Bitnar připravoval i praktické provedení, o němž mně píše: „Založil jsem si pro studium baroku dvě kartotéky, archiv a knihovnu. Kartotéka chronologická: lístkový katalog všelikých událostí z doby barokové, sestavený podle letopočtů a podávající tedy vývojové linie hnutí kulturních. Kartotéka látková: a) soupis osobností období baroku; b) bibliografie literatury barokové; c) bibliografie literatury o baroku; d) látkové motivy baroku; e) estetika baroku; f) soupis textů písní abecedně podle prvního verše; g) místopis českého baroku. Archiv: výpisky, poznámky, koncepty, výstrižky a rukopisy v sáčkách abecedně srovnaných podle osob, látkových motivů, ideí. Knihovna: dostupné tisky o baroku a sbírka starých tisků“ (Slavíkovi 21. II. 1924.) Mimo usilovnou vnitřní organizaci ponýšlel Bitnar na vnější soustředění a veřejné vystoupení pracovníků. Pojal myšlenku založiti družinu *Kruh přátel baroku*, jehož východiskem měla býti pražská Lidová akademie. Dne 11. ledna 1933 počaly konference s předsedou LA Staškem, který se postavil v čelo akce. Dne 17. ledna napsal Bitnar program činnosti Kruhu a 12. února přednesl referát k ustavující schůzi, v němž navrhol cyklus přednášek a zřízení musea a archivu pro studium baroku na Vyšehradě. Dne 15. března sestavil program prvního cyklu přednášek o barokové kultuře, rozvrhnuv dříve přednášky na všeobecnou charakteristiku období českého baroku, výtvarnický, hudební a literární barok. V návrhu byli zastoupeni jako řečníci Pekař, A. Novák, Troida, Matějček, Kalista, Vašica, Perlík, St. Souček. Akce uvítána s pochopením, Kalista na př. píše Bitnarovi, že to „bude počátek organizace studia této epochy . . .“ (12. dubna 1933). Dne 26. dubna cyklus odložen na

podzim, akce uvázla onemocněním Bitnarovým, „bude však znovu vzbuzena letos na podzim obnovou schůzí a získáním mladých spolupracovníků odborných“ (Bitnar Slavíkovi 21. II. 1934).

Založením kartoték, archivu a vybudováním knihovny i jejich stálým doplňováním bylo Bitnarovi umožněno zpracování ryze odborných otázek. Nejhodnotnějším příkladem Bitnarova látkového rozhledu a metodického školení je studie Gotické zdroje liturgické květeny barokové (A XXII, 5nn.). Při odeslání tohoto „příspěvku k dějinám poetiky“, pro níž má poručenu zvláštní kartotéku, píše Masákovi: „Podotýkám, že práce ta byla pro Archu určena již v listopadu, kdy jsem na ní počal pracovat. Jsou v ní výsledky mnohaletého studia i přemýšlení a těším se, že byl odhalen kořen, z něhož náš slovesný barok rostl. Vývody moje jsou většinou nové, znám dobře německou literaturu o baroku a vím, že se o bonaventuriánismu ani o salesiánismu dosud vůbec nemluvilo.“ (Praha, dne 18. ledna 1934.) Metodicky studie v postupu psychologicko-estetickém zakončuje druhé období Bitnarových prací. Formou provedení i závěry je novinkou v českém barokovém studiu. Ustupuje-li vždy více v těchto studiích, psaných s opravdovým zápalem, Bitnar-člověk Bitnaru-literárnímu psychologu a dějepisci, jehož měřítko dopracovala se srovnávacím postupem vzácné objektivity i skepse k závěrům příliš předčasným, třeba aspoň v závěru vzpomenouti lidských samozřejmostí čestného člena DLU (srv. A, XXI, 276). J. Karník v Listu zapadlého vlastence příteli stejného snýšlení píše: „Hleď, příteli, kdyby tento náš pracovitý Bitnar našel svého mecenáše v té neb oné korporaci, která by mu umožnila beze starosti věnovati se práci literární, co by mohl pro obnovu katolického ducha v národě vytěžit z materiálu tak pečlivě a obětavě snešeného!“ (A XII, 430)

Bedřich Slavík

Poesie

Poesie. Hospodin sešle
mezi lidi krásné a mocné
malého človíčka
smutného a nevzhledného: básníka.
Lidé procházejí kolem něho
spěšně, a nikdo si nevšímá,
že když pohne rtoma,
celá země rozkvétá
a nebe se sklání, aby ho políbilo.

přel. Otto F. Babler

Pietro Mignosi

Seznam knižních publikací Viléma Bitnara

Verše:

- Biblické rhapsodie, Praha 1896.
Matky sedmibolestné, epika, Praha 1897.

Anthologie:

- Pout za Svatým Grálem, Praha 1918.
Serafínské novely, Olomouc 1926.
Svatý Cyril v české poesii, Olomouc 1927.
Sborníček svatováclavský, Praha 1928.
Věvec básní o svatém Václavu, Praha 1929.
Anthologie středověké poesie svatováclavské, Praha 1929.
Čítanka svatojanská, Praha 1932. 1933. 1934.

Výbory krásné prózy:

- Baar, Ptáci, Praha 1910.
Javorník, Ovoce života, Praha 1910.
Meško, Za tichých večerů, Praha 1911.
Bouška, Děti, Praha 1911.
Linda, Záře nad pohanstvem, s literární studií, Praha 1919.
Doucha, Poupátka a bodláčky, Olomouc 1926.
Třebízský, Levohradecké pomněnky, Praha 1927. 1928.
Doucha, Povídky vánoční, Praha 1928.
Baar, Obrázky z mého života, Praha 1929.
Baar, Rok na chodské vsi, Praha 1930.
Hájek z Libočan, O nejstarších městech a hradech českých, Praha 1930.

Bibliofilie:

- Bílek, Stavba budoucího chrámu v nás, Praha 1908.
Durych, Výkřiky Svaté Terezie, Praha 1909.
Bílek, Mystický traktát Přátelé, Praha 1909.
Lang, Silesiův Poutník cherubínský, Praha 1909.
Leubner, Smrt kmotřička, Praha 1909.
Novotný, Slavík svatého Bonaventury, Praha 1910.
Novotný, Krůpěje světla, Praha 1911.
Lang, Jindřich Suso, Praha 1911.
Pacovský, Petr Jan Brandl, Praha 1911.
Novotný, Beata, Praha 1912.
Linhart, Svaté Terezie Meditace duše o Bohu, Praha 1922.

Almanachy:

- Jubilejní Jesličková výstava v Praze, Praha 1923.
Pragensia svatojanská, Praha 1929.

Katalog Svatojanské výstavy, Praha 1929.
Do památníku Aloisu Kolískovi, Praha 1930.

Bibliografie:

Bibliografie díla Julia Zeyera, Praha 1918.
Bibliografie díla Miloše Martena, Praha 1926.
Knihovna katolického inteligenta, Brno 1931.
Bibliografie díla Josefa Kratochvila, Brno 1932.
Bibliografie díla Emanuela Masáka, 1933 (rukopis).

Literární historie:

Františku Bílkovi, tvůrci Jidášova políbení, Kladno 1899.
Stanovy Sdružení katolické inteligence, Praha 1907.
Ilúška literární a umělecká, Praha 1912.
Přehled moderní české poesie katolické, Prostějov 1917.
Archiv literární, sborník první, Olomouc 1918.
Schematismus žijících katolických spisovatelů českých, Brno 1920.
Archiv literární, sborník druhý, Olomouc 1922.
Svatoantonínské živly v české lyrice, Praha 1925.
Rukovět dějin české literatury básnické, Olomouc 1925.
Slunečná píseň v české lyrice, Praha 1926.
Katolicita Julia Zeyera, Praha 1926.
Kázání ptáčkům v české poesii, Praha 1927.
Šedesát let olomouckého Našince, Olomouc 1927.
Na paměť Aloise Kolíska, Praha 1931.
Sigismund Ludvík Bouška, Praha 1932.
Gotický sen Antonína Podlahy, Praha 1932.
O českém baroku slovesném, Praha 1932.
Brideliv slavíček velikonoční, Praha 1933.
Lutinov a jeho družina, Olomouc 1934 (rukopis).
Literární počátky Emanuela Masáka, Olomouc 1934.

Místopisné studie:

Dějiny železáren a obce Komárova, Hořovice 1904.
Průvodce Prahou svatováclavskou, dva díly, Praha 1929.
Místopis svatojanský, Praha 1934 (rukopis).

Překlady:

Herbertová, Povídky ze starých měst, Brno 1922.
Herbertová, Láška lékářova, román, Praha 1922.

Redigoval:

Nový věk, týdeník, Praha 1907 až 1916.
Knihovna Nového věku (1907 až 1913).
Odvalil, Joris Karl Huysmans, Praha 1907. 1913.
Kratochvil, Záhada Boha, Praha 1908.
Meditace, revue, čtyři ročníky, Praha 1908 až 1911.

Souborné vydání spisů Antonína Hruzy, Praha 1908.
Studentská hlídka, Praha 1909. 1910.
Knihy korunové, Praha 1910 až 1911.
Jörgensen, Poutníková kniha, Praha 1910.
Knihovna vybrané četby, Praha 1910 až 1911.
Janota, Svátá Terezie v rámci španělské mystiky, Praha 1911.
Obrození, revue, Praha 1912.
Občanské noviny, kulturní rubriky, Brno 1920. 1921.
Neděle Občanských novin, týdeník, Brno 1921.
Lidové listy, deník, kulturní rubriky, Praha 1922. 1923. 1924.
Kalendáře „Třebízský“, „Československá žena“, „Venkovan“, „Vzkříšení“, „Svatý Antonín“, „Beseda“, Praha 1923 až 1924.
Archa, revue, Olomouc 1923.
Život, revue, Praha 1926. 1927.
Raná setba, knihovna pro mládež, Praha 1928 až 1930.
Vlast, revue, Praha 1930.
Kalendář „Svatý Vojtěch“, Praha 1931.

Pseudonymy:

Babor Miloš. Bidlo Václav. Hlavatý Miloš. Hurdálek Jan. Chorinus Jan. Jezbera Karel. Kaněra Jan. Kustoš Jan. Nešpor Šebestyán. Popel Václav. Kristián. Pučálka Hanuš. Semerák Jan. Šíma Jan. Valenta Pavel. Zahájí Jiří.

Šifry:

Btr. – vb. – J. H. (Našinec).

Životopisná data Viléma Bitnara

Vilém Bitnar narodil se dne 11. dubna 1874 ve Zbečniku u Hronova nad Metují, absolvoval r. 1888 měšťanskou školu v Kladně s velmi dobrým prospěchem, vyučil se r. 1892 řemeslu modelářskému a kovoliteckému v železárnách v Kladně, absolvoval r. 1902 vyšší státní průmyslovou školu, oddělení pro strojní inženýry v Praze, kde se podrobil maturitní zkoušce s dobrým prospěchem. Technické vzdělání doplnil na vysoké škole technické v Praze, kde byl mimořádným posluchačem v studijním roce 1907 a 1908.

Působil v předních českých podnicích: byl technickým adjunktem železáren v Kladně (1896 – 1901), technickým správcem sléváren v Komárově u Hořovic (1902 – 1905), inženýrem dílen První českomoravské strojírny v Praze (1905 – 1908). Za války působil jako inženýr v dílnách pro výrobu stříliva firmy Tittelbachovy v Příbrami (1915 – 1917) a jako závodní inženýr sléváren firmy Porkertovy v Skuhrově nad Bělou (1918 – 1919). Vedle technické praxe působil jako odborný učitel na státní pokračovací škole průmyslové v Kladně (1898) a na odborné hutní škole v Komárově (1903 a 1904).

Literární činnost zahájil již jako student r. 1893 v pražské „Vlasti“. Súčastnil se činné hnutí v devadesátých letech a byl spoluzakladatelem revue „Nový život“. Odtud nepřetržitě pracuje jako básník, překladatel z němčiny a franštiny, literární kritik s essayista, jako novinář, redaktor a vydavatel literárních revuí i knih bibliofilsky upravených, jako bibliograf, literární historik a knihovník.

Již pouhý seznam knižních publikací svědčí o jeho neúmorné péli a obětavé lásce k literatuře, již zasvětil celý svůj život. Velká část jeho životního díla jest ukryta dosud v časopisech. Snad nyní jubileum bude podnětem, aby tyto nesečtené drobné studie a články, v nichž je spolehlivě a odborně zpracován tak bohatý materiál, staly se aspoň ve výboru přístupny a prospěšny literárním pracovníkům i širší veřejnosti!